

شرح جامع قانون حمایت از مالکیت صنعتی

بر اساس قانون جدید حمایت از مالکیت صنعتی مصوب ۱۴۰۳

— دکتر محمد صادق آزمندیان —
مدرس دانشگاه

دکتر زهره افشار
عضو هیأت علمی دانشگاه بجنورد

دکتر حسین جواهری
مدرس دانشگاه

سرشناسه: آزمندیان، محمد صادق، ۱۳۶۳ -

عنوان قراردادی: ایران، قوانین و احکام
Iran. Laws, etc

عنوان و نام پدیدآور: شرح جامع قانون حمایت از مالکیت صنعتی / مؤلفین: محمد صادق آزمندیان، حسین جواهری محمدی، زهره افشار قوچانی.

مشخصات نشر: تهران: دادبانان دانا، ۱۴۰۳.

مشخصات ظاهری: ۴۶۴ ص.

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۱۰۷۹-۷-۳

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

یادداشت:

شناسه افزوده:

رده بندی کنگره:

رده بندی دیویی:

شماره کتابشناسی ملی:

اطلاعات رکورد کتابشناسی: فیبا

نام کتاب: شرح جامع قانون حمایت از مالکیت صنعتی

نام نویسندگان: محمد صادق آزمندیان، حسین جواهری محمدی، زهره افشار قوچانی

نام صفحه‌آرا: فاطمه یآوری نیا

ناشر: انتشارات دادبانان دانا

نوبت چاپ: اول

قیمت:

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شماره استاندارد بین‌المللی کتاب (شابک): ۹۷۸-۶۲۲-۹۱۰۷۹-۷-۳

International Standard Book Number (ISBN): 978-622-91079-7-3

مرکز پخش:

تهران- پاسداران- خیابان شهید کلاهدوز- بین دیباجی و یار محمدی- نبش حافظ-

ساختمان بانک اقتصاد نوین- پلاک ۱- طبقه ۱- واحد ۳

تلفن: ۰۲۱-۲۲۵۸۴۹۰۰

خرید کتاب با تخفیف ویژه از سایت اینترنتی:

dadbanan.com

هرگونه الگوبرداری از سبک و سیاق، تکثیر و یا چاپ (حتی عرضه در فضای مجازی) کل یا قسمتی از کتاب‌های انتشارات دادبانان دانا بدون اجازه کتبی ناشر شرعاً حرام و قانوناً ممنوع است و متخلف براساس قانون حمایت حقوق مؤلفان و مصنفان و هنرمندان و قانون ترجمه و تکثیر کتب و نشریات و آثار صوتی تحت پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

فهرست مطالب

سخن ناشر.....	۷
مقدمه.....	۸
۱- تعریف حقوق مالکیت فکری.....	۱۰
۲- شاخه‌های حقوق مالکیت فکری.....	۱۲
۱-۲) حقوق مالکیت صنعتی.....	۱۲
۲-۲) حقوق مالکیت ادبی و هنری (حق مولف یا کپی رایت).....	۱۶
فصل اول: اختراعات.....	۱۹
مبحث اول: کلیات.....	۲۲
مبحث دوم- حق تقاضای ثبت اختراع.....	۴۰
مبحث سوم- شرایط اختراع.....	۶۱
مبحث چهارم- حقوق ناشی از اختراع و مدت اعتبار آن.....	۷۸
مبحث پنجم- واگذاری حق اختراع.....	۱۲۱
مبحث ششم: زوال حق اختراع.....	۱۸۰
مبحث هفتم- نقض حق اختراع و ضمانت اجرای آن.....	۱۹۶
فصل دوم: نمونه اشیای مصرفی.....	۲۰۶
فصل سوم: طرح‌های صنعتی.....	۲۱۸
فصل چهارم: علائم تجارتي، علائم جمعی، علائم تأییدی و نام‌های تجارتي.....	۲۳۸
فصل پنجم: اسرار تجارتي.....	۲۹۸
فصل ششم: رقابت غیرمنصفانه.....	۳۱۰
فصل هفتم: مقررات کیفری.....	۳۱۹
فصل هشتم: مقررات عمومی.....	۳۲۲
پیوست:.....	۴۱۴
چک لیست علائم جمعی و تأییدی.....	۴۱۵
چک لیست علائم تجاری.....	۴۲۰
چک لیست تطبیقی حقوق ثبت اختراع.....	۴۴۳

مقدمه

در دنیای امروز که اقتصاد کالامحور جای خویش را به اقتصاد دانش محور برخواسته از اندیشه‌های نو و ایده‌های بدیع داده است، شاخه جدیدی از حقوق تحت عنوان حقوق مالکیت فکری به عنوان ابزاری نوین، وظیفه حمایت از دارایی‌های نوظهور و نوپدید که آنها را به دارایی‌های نامشهود، ناملموس و یا فکری تعبیر می‌نمایند به عهده گرفته است. مهمترین ویژگی این نوع از دارایی‌ها امکان تقلید و بهره‌برداری از آنها توسط دیگر افراد جامعه است. این ویژگی از دارایی‌های فکری الزامات نوینی را پدید آورده و اندیشمندان، کارگزاران و سیاست‌گذاران را بر آن داشت تا سازوکارهای حقوقی نوینی (حقوق مالکیت فکری) را اعتبار نمایند تا از طرفی از حقوق نوآوران و پدیدآورندگان آثار فکری (مخترعان، طراحان، مولفان، مصنفان و...) حمایت نموده و از طرف دیگر امکان بهره‌گیری جامعه از این شئ خاص از دارایی‌ها را فراهم نموده تا بتوان در سایه آن توسعه اقتصادی و رفاه اجتماعی را رقم زد.

این نوع جدید از دارایی‌های فکری دارای الزامات خاصی برای حمایت است که آنها را از دارایی‌های سنتی و نامشهود متمایز می‌کند. در ذیل ضمن تعریف و بیان ویژگی‌های کلی این نوع جدید از دارایی‌های فکری به بیان تقسیم‌بندی متداول در این حوزه می‌پردازیم.

۱- تعریف حقوق مالکیت فکری

برخی از متخصصان حقوق مالکیت فکری بر این باورند که ارائه تعریف دقیق از مالکیت فکری ناممکن است؛ زیرا از یک سو ماهیت مصادیق مالکیت فکری چنان متنوع و گوناگون است که ارائه تعریف واحد که بتواند همه آنها را پوشش دهد، دشوار است. علاوه بر این، مبانی نظری اعتبار مالکیت فکری و به تبع آن، نظام‌های حقوقی حاکم بر مالکیت فکری دارای تفاوت عمیق است. همچنین مالکیت فکری در طول تاریخ دارای تحولات عمیق بوده است. گذشته از این‌ها، امروزه مالکیت فکری با حقوق دیگر مانند حق بر توسعه، تعارض پیدا کرده است. لکن، تعریف، ارائه مفهوم و بیان طبیعت یک نهاد حقوقی است نه معرفی تمام ابعاد و احکام مترتب بر یک نهاد. بنابراین نمی‌توان از ارائه تعریف صرف نظر کرد. برای تعریف این نهاد حقوقی، ابتدا باید دو نکته مورد تحلیل قرار گیرد: نخست، موضوع مالکیت فکری (شناخت ماهیت مالکیت فکری به لحاظ موضوع) و سپس، رابطه پدیدآورنده با پدیده فکری (شناخت این رابطه به فهم جایگاه موضوع در نظام حقوقی کمک خواهد کرد). به هر روی، در یک تعریف اجمالی مالکیت فکری عبارت است از حق پدیدآورنده نسبت به همه گونه بهره‌برداری اقتصادی به صورت انحصاری و موقت از اثر فکری غیرمادی مستند به پدیدآورنده است و در اشیای قابل لمس و مشاهده، نمود پیدا می‌کند. در این تعریف اموری مورد توجه قرار گرفته است: ۱- سنخ مالکیت فکری از قبیل حق و امتیازی است که

برای صاحب آن مقرر شده است؛ ۲- حق مالکیت فکری دو چهره اقتصادی و اخلاقی دارد؛ ۳- به لحاظ اقتصادی این حق، جامع و مانع است یعنی صاحب حق می‌تواند همه گونه بهره‌برداری از موضوع حق بنماید و مانع بهره‌برداری دیگران از موضوع حق شود؛ ۴- حق بهره‌برداری اقتصادی، موقت است؛ یعنی بعد از گذشت زمان آن، دیگران می‌توانند از آن بهره اقتصادی ببرند؛ ۵- اثر فکری برای همیشه به پدیدآورنده مستند است و این امر یک حق معنوی برای وی محسوب می‌شود؛ ۶- حقوق معنوی، برخلاف حقوق مادی که موقت است، دائمی است.

برخی نویسندگان نام "مالکیت‌های فکری" را برای این حقوق ترجیح می‌دهند از آن جهت که منشأ این حقوق، فکر و اندیشه انسان است اما برخی دیگر واژه "مالکیت معنوی" را مناسب‌تر می‌دانند از این جهت که برخی از این حقوق بر اثر فکر و اندیشه تولید نمی‌شوند بلکه فقط به دلیل این که وجود مادی ندارد در قلمرو این حقوق جای می‌گیرند. مشخصه مشترک انواع مالکیت‌های فکری نا ملموس بودن موضوع آن است؛ به عبارت دیگر تفاوت این نوع مالکیت با مالکیت کلاسیک در آن است که موضوع آن یک اثر فکری و تراوش‌های ذهنی انسان است و نه یک پدیده معین مادی. مالکیت فکری ماهیتی مرکب از حقوق مالی و حقوق غیر مالی و مربوط به شخصیت انسان دارد.

۲- شاخه‌های حقوق مالکیت فکری

به طور سنتی، حقوق مالکیت فکری به دو شاخه اصلی، حقوق مالکیت صنعتی و حقوق مالکیت ادبی و هنری که از آن به حق مولف و حق کپی رایت نیز تعبیر می‌شود، تقسیم می‌شود.

۱-۲) حقوق مالکیت صنعتی:

در ابتدا حمایت از مقولات مربوط به حقوق مالکیت صنعتی، خصوصاً اختراع از طریق اعطای امتیاز یا طرح دعاوی در محاکم صورت می‌گرفت. این رویه تا اواسط قرن هفدهم ادامه داشت. بعد از قرن هفدهم، بسیاری از کشورها در صدد تهیه قوانین برای حمایت از اختراع در بعد ملی برآمدند و آمریکا در سال ۱۷۹۰ و بعد از آن فرانسه در سال ۱۷۹۱، اولین قوانین ملی خود را در رابطه با حمایت از اختراع به تصویب رساندند. تقریباً از دو قرن گذشته، میل و گرایش کشورها برای متحدالشکل کردن قوانین مربوط به مالکیت صنعتی و حمایت از آن در بعد جهانی و فراملی افزایش پیدا کرد. تمایل بین‌المللی برای انتقال فناوری و افزایش تجارت جهانی و از سویی دیگر عدم حمایت کافی از اختراعات خارجی ارائه شده در نمایشگاه بین‌المللی ۱۸۷۳ وین را می‌توان از جمله دلایل کشورها برای حمایت جهانی از حقوق مالکیت صنعتی دانست. توضیح اینکه دولت اتریش از کشورها دعوت کرد تا در نمایشگاه بین‌المللی اختراعات که در سال ۱۸۷۳ در وین برگزار می‌شد، شرکت کنند. این واقعیت که بسیاری از مهمانان خارجی به سبب

عدم ارائه حمایت کافی از اختراعات عرضه شده، تمایلی به نمایش عمومی اختراعاتشان نداشتند، باعث شد تا نمایشگاه با شکست روبرو شود. متعاقب کنگره وین، کنگره بین‌المللی در سال ۱۸۷۸ در پاریس برگزار شد.

نتیجه اصلی کنگره دوم آن شد که یکی از دولت‌ها، کنفرانس دیپلماتیک با وظیفه تعیین مبنای قانونگذاری متحدالشکل در زمینه مالکیت صنعتی برگزار کند. به دنبال آن کنگره، پیش‌نویس کنوانسیون در پاریس تهیه شد که پیشنهاد می‌کرد اتحادیه‌های بین‌المللی برای حمایت مالکیت صنعتی تشکیل شود. این پیش‌نویس به همراه دعوت‌نامه‌ای برای شرکت در کنفرانس بین‌المللی در سال ۱۸۸۰ در پاریس، توسط دولت فرانسه برای تعدادی از کشورها ارسال شد. نتیجه آن کنفرانس، تهیه متن پیش‌نویسی بود که اساسا حاوی مفادی بود که امروزه هنوز، مهمترین اجزای کنوانسیون پاریس محسوب می‌شود. در سال ۱۸۸۳، کنفرانس دیپلماتیک جدیدی در پاریس برگزار شد که منجر به پذیرش نهایی و امضای کنوانسیون پاریس برای حمایت مالکیت صنعتی گردید.

همانطور که در کنوانسیون پاریس برای حمایت از مالکیت صنعتی آمده است، هدف از مالکیت صنعتی، مفهوم عام آن است و این مفهوم نه تنها شامل صنعت و بازرگانی به معنای اخص می‌شود بلکه بر رشته‌های صنایع کشاورزی و استخراجی و کلیه محصولات مصنوعی یا طبیعی نیز شمول دارد. با توجه به کنوانسیون پاریس، موضوع حمایت مالکیت صنعتی، اختراعات، علائم تجاری، طرح‌های صنعتی، نشانه‌های جغرافیایی، مدل‌های مصرفی، مدارهای مجتمع، نرم‌افزارهای رایانه‌ای، اسرار تجاری و گونه‌های جدید گیاهی می‌باشد. حمایت کافی از مخترعین و نوآوران و تسهیل ثبت ملی و بین‌المللی حقوق آنها می‌تواند ضمن حفاظت از سرمایه‌گذاری تحقیقات انجام شده، انگیزه اشخاص اعم از حقیقی و حقوقی را برای تحقیقات و نوآوری افزایش دهد که جلوگیری از اختفاء فناوری و نوآوریها، انتشار دقیق و صحیح فناوری جدید و نوآوری، جلوگیری از فعالیت‌های تکراری و موازی و صرف هزینه زائد، تسهیل فناوری و تشویق و ترغیب به امر سرمایه‌گذاری را می‌توان از نتایج و اثرات مهم آن برشمرد. مهمترین مصادیق مالکیت صنعتی به طور مختصر به شرح زیر است:

حق اختراع: (به موجب ماده ۱ قانون حمایت از مالکیت صنعتی)، اختراع، نتیجه فکر فرد یا افراد است که برای اولین بار فرایند یا فرآورده‌های خاص را ارائه می‌کند و مشکلی را در یک حرفه، فن، فناوری، صنعت و مانند آنها حل می‌نماید. گواهی‌نامه ثبت اختراع حقی انحصاری است که برای یک محصول یا یک فرایند به فرد مخترع از طرف دولت اعطا می‌شود که این اختراع، یک راه حل فنی جدیدی را برای حل یک مشکل یا مسأله پیشنهاد می‌کند.

طرح‌های صنعتی: طرح صنعتی به عنوان یکی از مقوله‌های مالکیت فکری، صرفاً به ماهیت زیبایی شناختی و تزئینی یک محصول اشاره دارد و صرفاً مربوط به شکل و ظاهر یک محصول است. علیرغم این که محصول ممکن است ویژگی‌های فنی و نوآورانه نیز داشته باشد، ولی اساساً طرح‌های صنعتی از ابعاد فنی و عملکردی آن متفاوت است.

علائم تجاری: یک علامت تجاری، نشانه‌ای متمایزکننده است که محصولات یا خدمات مشخصی که به وسیله یک شخص حقیقی، حقوقی یا یک گروهی از اشخاص، تولید یا فراهم شده را قابل شناسایی می‌کند و اجازه می‌دهد تا مشتریان، این کالاها و خدمات را از کالاها و خدمات دیگر متمایز سازند.

نشانه‌های جغرافیایی: علامت جغرافیایی یا نشان مبدأ جغرافیایی همانگونه که از نامش هویدا است، اشاره به نام مکان جغرافیایی دارد که محصول مورد نظر در آن جا به عمل آمده است. نشان مبدأ یا علامت جغرافیایی تضمین‌کننده کیفیت مشخصی برای یک محصول خاص است؛ چرا که به خریدار اطمینان می‌دهد محصول خریداری شده در مبدأ مشخصی با تمامی ویژگی‌های مورد نظر تهیه شده است. بدیهی است محصول برنجی که در شمال ایران در منطقه طارم به عمل می‌آید با محصول برنجی که در دیگر مناطق ایران تولید می‌شود از جهات بسیاری متفاوت است. فرش دستبافی که در ایران تولید می‌شود با توجه به نوع پشم و رنگ بسیار متفاوت از فرش‌هایی با طرح و نقشه مشابه است که در چین تولید می‌شود.

مدل‌های مصرفی (اختراعات کوچک): مدل مصرفی، اختراعی است که از جنبه گام ابتکاری از سطح پایین‌تری برخوردار است، مانند درب بازکن نوشابه. یک مدل مصرفی حقیقی انحصاری است که برای یک اختراع کوچک اعطای می‌شود و اجازه می‌دهد که دارنده حق، دیگران را از استفاده تجاری اختراع حمایت شده بدون اجازه او برای یک دوره زمانی محدود منع کند. تعریف این حق می‌تواند از کشوری به کشور دیگر متفاوت باشد (البته در جایی که چنین حمایت‌هایی قابل دسترس است)، مدل مصرفی شبیه یک حق اختراع است. در واقع، مدل‌های مصرفی بعضی اوقات تحت عنوان اختراع کوچک یا پتنت نوآوری نامیده می‌شوند؛ شایان ذکر است در قانون سال ۱۳۸۶ اشارهای به مدل‌های مصرفی نشده است اما در طرح حمایت از مالکیت صنعتی که در شرف تصویب و لازم الاجرا شدن است این حق به رسمیت شناخته شده است.

مدارهای مجتمع: حمایت از مدارهای مجتمع در کنوانسیون پاریس مطرح نشده است، کنوانسیون مستقلی موسوم به کنوانسیون واشنگتن به حمایت از مدارهای مجتمع، اصول و استانداردهای می‌پردازد. ولیکن تاکنون در سطح جهانی به مرحله اجرا نرسیده است. موافقت‌نامه جنبه‌های تجاری مالکیت فکری (تریپس) در چهار ماده به حمایت از این مدارها می‌پردازد و حقوق و انحصارات مورد نظر را که در کنوانسیون واشنگتن مطرح شده است، در ماده ۳۵ خود می‌گنجاند.

گونه‌های جدید گیاهی: مالکیت فکری از این رو به حمایت از گونه‌های جدید گیاهی پرداخته است تا تلاش و مطالعات محققان در این زمینه را پاسخ مناسبی دهد و در مقابل خطر پذیری و هزینه‌هایی که کشاورزان گونه‌های جدید گیاهی متقبل می‌شوند، جبران مناسبی ارائه کند. مالکیت فکری از طریق ایجاد انحصاری با مدت زمان محدود سعی می‌کند تا حقوق محققان بخش‌های کشاورزی را در این زمینه به رسمیت بشناسد. اتحادیه بین‌المللی حمایت از گونه‌های جدید گیاهی حمایت از گونه‌های جدید را مورد نظارت قرار می‌دهد.

اسرار تجاری: در عرصه رقابت و کسب و کار هر روز مؤلفه‌های بیشتری باعث قدرت گرفتن اصحاب بازار می‌شوند و قدرت چانه‌زنی صاحبان خود را در بازار افزایش می‌دهند. یکی از مقوله‌هایی که مالکیت فکری نیز حمایت از آن را بر عهده دارد مسأله اسرار تجاری است، به زبان ساده برای مشخص کردن حیطه اسرار تجاری می‌توان گفت اسرار تجاری، فرمول، رویه، فرآیند، طرح، ابزار، الگو یا مجموعه اطلاعاتی است که در یک کسب و کار برای به دست آوردن مزیت نسبت به رقبای مورد استفاده قرار می‌گیرند و مالکیت فکری انحصاری دائمی را تا آن زمان برای آن در نظر می‌گیرد که افشا نشود، در صورت افشای اسرار اشخاص ثالث قادر خواهند بود از آن بهره‌برداری کنند.

۲-۲) حقوق مالکیت ادبی و هنری (حق مولف یا کپی رایت)

حق مولف یا کپی رایت از سابقه طولانی‌تری نسبت به حقوق مالکیت صنعتی برخوردار است. در یونان و روم باستان، سرقت ادبی به عنوان عملی زشت تقبیح می‌شد. در اوایل قرون وسطی، اعتقاد مردم و بخصوص اهل کلیسا بر آن بود که اثر، مظهری از الهام الهی است و بنابراین پدیدآورنده آن نمی‌تواند حق اختصاصی نسبت به آن داشته باشد. به همین جهت، اکثر آثار آن عصر به طور گمنام منتشر شده است. تنها در اواخر قرون وسطی است که مولفان، شخصیت‌های اجتماعی محسوب شده و از احترام خاص برخوردار گردیدند. اختراع ماشین چاپ در قرن پانزدهم میلادی، به استفاده‌کنندگان از آن امکان داد تا پا را از اتاق‌های مخصوص کاتبان فراتر نهاده و بنای صنعت نوین کتاب را در قرن پانزدهم پی‌ریزی کنند. نخستین نشانه‌های شناسایی و حمایت حق مولف را باید در امتیازاتی جستجو کرد که برخی ساطین و حاکمان اروپا در قرن شانزدهم میلادی به ناشران و کتابفروشان اعطاء کردند. اولین قانون کپی رایت به معنای نوین آن به نام قانون "آن" در سال ۱۷۱۰ در انگلستان به تصویب رسید. براساس این قانون، مولفان یا هر شخص دیگری و نه مثل سابق فقط ناشران، می‌توانستند از حق کپی رایت بهره‌مند شوند. این قانون، محدود به کتب بود. در سال‌های پایانی قرن هجدهم و اوایل قرن نوزدهم، قوانین کپی رایت به بقیه کشورهای اروپایی و ایالات متحده نیز راه یافت. آنها به طور عمده یا از سنت حقوق رومی فرانسه و دیگر کشورهای اروپایی یا از سنت حقوقی-آنگلوساکسون، پیروی می‌کردند. حمایت از کپی رایت در سطح بین‌المللی حدوداً از اواخر قرن نوزدهم بر مبنای معاهدات دوجانبه شروع شد. تعدادی از این معاهدات که شناسایی متقابل حقوق را مقرر می‌داشت، نه

جامع بودند و نه الگویی یکسان داشتند. با رشد فزاینده تجارت و جریان آثار چاپ شده از یک کشور به کشور دیگر، نیاز به دستیابی به قواعد مشترک حمایتی جهت حمایت موثر از آثار فکری بیشتر احساس می‌شد. یکی از دلایل شکل‌گیری جامعه بین‌المللی ادبی و هنری در سال ۱۸۷۸ نیز همین میل دستیابی به یک اجماع بین‌المللی در خصوص حقوق مولفان بود. این سازمان غیردولتی، طرحی را در سال ۱۸۸۲ ارائه داد که در کنگره سال ۱۸۸۳ در سوئیس پیگیری شد و سرانجام پس از بحث‌های مقدماتی بسیار، پیش‌نویسی جهت حمایت بین‌المللی از کپی رایت، تهیه و به دولت‌های مختلف ارسال شد. متعاقباً در سال‌های ۱۸۸۶-۱۸۸۴، سه کنفرانس دیپلماتیک در این خصوص در برن سوئیس برگزار گردید و سرانجام در سپتامبر ۱۸۸۶، کنوانسیون بین‌المللی حمایت از آثار ادبی و هنری که معمولاً از آن به کنوانسیون برن یاد می‌شود، تصویب و لازم‌الاجرا گردید؛ مهمترین مصادیق مالکیت ادبی و هنری، به طور مختصر به شرح زیر است:

حق مؤلف: در تعریف حق مؤلف می‌توان گفت، حق پدیدآورنده آثار ادبی، هنری و علمی در نامیده شدن اثر به نام او و نیز حق انحصاری وی در تکثیر، تولید، عرضه، اجرا و بهره‌برداری از اثر خود است. حق مؤلف یا کپی‌رایت برای مولفان و سایر آفرینندگان آثار ادبی و هنری، حقوق خاصی را قائل می‌شود تا آنان بتوانند در مدت زمان معین اجازه بهره‌برداری از آثار خود را به دیگران بدهند یا بهره‌برداری از آن را ممنوع سازند. هدف از مالکیت ادبی و هنری، حمایت و حفاظت از آثار ادبی، هنری و علمی است. دلیل اینکه گاهی به جای اصطلاح "مالکیت ادبی و هنری" از اصطلاح "حق مؤلف" استفاده می‌شود، به پیشینه تاریخی تدوین حقوق فکری برگردد. در ابتدا، تنها کتاب‌ها و نویسندگان مورد حمایت واقع می‌شدند و به تدریج، همراه با پیشرفت جوامع، دیگر مخلوقات و ابتکارات بشری هم در زمره موضوعات تحت حمایت قرار گرفتند.

حقوق مرتبط یا مجاور: کپی‌رایت در معنای وسیع کلمه شامل حقوق جانبی نیز می‌گردد. در رابطه با حقوق جانبی ذکر این نکته لازم است که علاوه بر حمایت از آثار ادبی و هنری که ثمرات آفرینش فکری می‌باشند، بسیاری از قوانین ملی از گروه‌های خاصی که فعالیت ایشان در زمینه فرهنگ، ایجاد سرگرمی و رسانه‌های گروهی نقش بسزائی دارد، تحت عنوان حقوق مرتبط یا حقوق مجاور با کپی‌رایت، حمایت به عمل می‌آورند. گروه‌های ذینفع در برخورداری از حمایت حقوق مرتبط عبارتند از: ۱- هنرمندان اجراءکننده که نوعاً منظور بازیگران، هنرپیشگان، نوازندگان و خوانندگان می‌باشند. ۲- تهیه‌کنندگان آثار صوتی که در قبال تکثیر غیرمجاز محصولات و فرآورده‌های صوتیشان مورد حمایت قرار می‌گیرند. ۳- سازمان‌های پخش رادیویی - تلویزیونی که غالباً در سطح ملی در مقابل استفاده بدون مجاز از برنامه‌هایشان مورد حمایت قرار گرفته‌اند.

اهمیت حمایت از کپی‌رایت در توسعه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جوامع به حدی است که در مقدمه راهنمای کنوانسیون برن در این باره چنین آمده است: "کپی رایت به نوبه خود، عاملی اساسی در روند توسعه است.

تجربه نشان داده است که توسعه و غنای میراث فرهنگی ملی با سطح حمایتی که از آثار ادبی و هنری می‌شود، رابطه مستقیم دارد. هرچه سطح حمایت بالاتر باشد، مؤلفان، بیشتر برای خلاقیت تشویق می‌شوند، هرچه میزان آفرینش‌های فکری یک کشور بیشتر شود، موفقیت آن کشور بیشتر خواهد شد، از سوی دیگر، هرچه میزان تولیدات در ادبیات و هنر بیشتر شود میزان وسایل مرتبط با آن مثل کتاب، نوار و صنایع نمایشی نیز افزایش می‌یابد و در تحلیل نهایی، تشویق آفرینش‌های فکری یکی از لوازم اساسی جهت توسعه اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی می‌باشد."

قانون حمایت از مالکیت صنعتی مصوب سال ۱۴۰۳ پس از طی فرآیند طولانی تدوین و تصویب در مجلس نهایتاً در خرداد ماه ۱۴۰۳ برای اجرا ابلاغ گردید. این قانون مقرر بود پس از انقضای مهلت قانونی، قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری مصوب سال ۱۳۸۶ با تکمیل کردن و ارتقاء نقاط ضعف قانون مذکور به صورت دائمی تصویب و به مرحله اجرا درآید. لکن قانون سال ۱۳۸۶ پس از تمدید چند نوبته و نهایتاً استیذان از رهبری معجری بود تا اینکه قانون کنونی تأیید و به تصویب رسید. آنچه که نویسندگان را بر آن داشت که ویرایش اول محشای این قانون را تالیف و منتشر نمایند اولاً نوآوری‌های موجود در این قانون همچون نظام مدل‌های مصرفی، علائم تأییدی، اسرار تجاری، رقابت غیر منصفانه، ضمانت اجراهای جدید، سازوکارهای اطلاع رسانی و انتشار گواهینامه‌ها و اظهارنامه‌های ثبت و مواردی از این دست و ثانیاً حضور در تمامی مراحل تدوین و تصویب این قانون که ابتدا مقرر بودن به صورت لایحه و سپس طرح قانونی توسط مجلس شورای اسلامی تهیه و برای سیر مراحل قانونی ارسال شود بود. تلاش شده این نسخه از کتاب با رویکردی کاربردی و قابل فهم برای همه ذینفعان شامل مخترعان، نوآوران، کارآفرینان، وکلا، کارشناسان رسمی و سایر علاقه‌مندان تهیه و تدوین گردد. به عبارت دیگر ساده نویسی و قابلیت انتقال آسان معانی حقوقی از مهمترین اهداف مؤلفین بوده است تا از این طریق بتوان به نیازهای طیف گسترده‌ای از مخاطبان پاسخ داده شود.

از مهمترین ویژگی‌های ویرایش نخست کتاب حاضر استفاده از اشکال و اینفوگرافیک‌ها برای انتقال بهتر معانی و افزودن جذابیت بصری اثر، افزودن جدول تطبیقی قانون ۱۳۸۶ و قانون حاضر برای بیان بهتر تفاوت‌های میان دو قانون، تدوین نمونه چک لیست‌های کاربردی با هدف تسهیل در فهم مفاد قانون برای کارآفرینان می‌باشد.

بدیهی است کتاب پیش رو دارای نقصان‌ها و کاستی‌هایی است که مقرر است در ویرایش‌های آتی برطرف شده و کتابی پربار و با رویکردی کاربردی به خوانندگان عرضه شود. امید است در این فرآیند ما را در تقویت بنیان‌های نظری و ارتقاء نقاط قابل بهبود همراهی نمایند.

تابستان ۱۴۰۳

مؤلفین

فصل اول

اختراعات

مبحث اول: کلیات

ماده ۱- اختراع نتیجه فکر فرد یا افراد است که راه حل عملی جدیدی را برای حل مشکل فنی مشخص در زمینه صنعت ارائه می نماید. اختراع ممکن است به صورت فرآورده یا فرآیند باشد.

۱. اختراع در فرهنگ لغت معین و دهخدا در معنای مصدری به معنای آفریدن و ایجاد کردن آمده است.

۲. مراد از اختراع در موافقت نامه های بین المللی و قوانین ملی کشورها به معنای ایجاد یا آفرینش ذهنی است. آفرینش ذهنی باید شروط ماهوی مندرج در مواد آتی را داشته باشد تا بتوان آن را مصداق اختراع دانسته و آن را از سایر آفرینش های فکری همچون مدل مصرفی، طرح صنعتی و یا آثار ادبی و هنری متمایز نمود.

۳. مراد قانونگذار از عبارت "نتیجه فکر فرد یا افراد" این است که الزام ایده ها می بایست از دایره ذهن و فضای ذهنی یا نامتعیین^۲ خارج شوند و در دنیای خارج نمود عینی داشته باشند به نحوی که یک راه حل عملی جدید برای حل مشکلات فنی به صورت مشخص ارائه دهند.

۴. راه حل عملی جدید مندرج در تعریف اختراع دلالت بر شرط جدید بودن است که در این قانون در قالب یکی از شروط ماهوی نیز بدان پرداخته شده است. در توضیح جدید بودن ذیل ماده ۱ باید اظهار داشت جدید بودن عبارت است از آنچه که در دانش پیشین وجود نداشته و در حوزه عمومی نبوده، افشا نشده و در اختیار دیگران قرار نگرفته است. یعنی چه به صورت عملی و چه به صورت تئوریک پیش از این افشا نشده بوده و در اختیار دیگران نبوده و مورد استفاده و بهره برداری قرار نگرفته است. احراز تازگی یا عدم تازگی اختراع مورد ادعا معمولاً از طریق مقایسه آن با فن یا صنعت قبلی که به آن دانش پیشین نیز اطلاق می گردد، مشخص می شود (جعفرزاده و محمودی، همان).

۵. اختراع در موافقت نامه ترپس معادل Patent و Invention به کار رفته است. Patent به سه معنای اختراع، ورقه اختراع و ثبت اختراع به کار رفته و برحسب مورد می تواند یکی از معانی فوق را داشته باشد در حالیکه Invention تنها در معنای اختراع استفاده شده است. بلکه لو دیکشنری Invention را عمل یا اقدامی در یافتن چیزی جدید، ساخت یا تولید آنچه که قبلاً شناخته نشده یا

1- mental creation

2- subjective

موجود نبوده، به وسیله تحقیقات و آزمایشات مستقل تعریف نموده است.^۱ این دیکشنری در تعریف Patent آن را ورقه‌ای قانونی معرفی کرده که فراهم‌کننده حمایت از ایده‌های شخصی است. لذا اگرچه در متون قانونی Patent و Invention معادل یکدیگر به کار می‌روند اما کلمه اخیر معنای خاص و دقیق‌تری برای اختراع می‌باشد.

۶. اختراع نتیجه فکر فرد یا افراد است، این امر بدان معنا است که مخترع یا مخترعین می‌توانند یک یا چند نفر باشند. بر اساس رویه عملی مراجع ثبت مالکیت صنعتی از جمله ایران و سایر کشورهای عضو سازمان جهانی مالکیت فکری محدودیتی برای ثبت تعداد مخترعین وجود ندارد لکن به شرح مواد آتی که در آن اشاره شده حتماً می‌بایست سهم مخترعین در اظهارنامه ذکر شود و در غیر اینصورت اداره ثبت اختراعات، حقوق و سهم آنها را علی السویه و به طور مساوی تلقی خواهد کرد.

۷. تفاوتی که میان اختراع و یک بداعت ذهنی وجود دارد این است که در اختراع، حل یک مشکل در نظام اجتماعی به منظور توسعه اقتصادی و افزایش سطح رفاه اجتماعی، از طریق ایجاد یک فرآورده^۲ یا یک فرایند^۳ بعنوان موضوع اختراع^۴ مدنظر است.

۸. اختراع فرایند، روش ساخت و تولید دارو و یا واکسن‌ها و یا فرایند ساخت مواد شیمیایی می‌باشد که در نتیجه ترکیب اجزا و عناصر مختلف در یک محیط مشخص منجر به شکل‌گیری یک محصول یا فرآورده می‌شود. مثال برای اختراع فرایند، اختراع روشی برای گرفتن آب از هوا یا اختراع روشی برای ذخیره‌سازی انرژی خورشید می‌باشد (جعفرزاده و محمودی، ۱۳۸۴: ۸۰).

۹. بنابراین، در فرایند، روش دستیابی به یک فرآورده مورد توجه است که ممکن است این روش، روش جدیدی باشد اما خود فرآورده قبلاً اختراع شده باشد. یعنی برای دستیابی به همان فرآورده قدیمی، روش جدیدی که در آن شروط ماهوی اختراع وجود دارد ایجاد کرده‌ایم که یا مثلاً هزینه‌های کمتری دارد یا در زمان کمتری می‌توان به آن فرآورده دست یابیم و یا مثلاً آسیب‌ها و خطرات کمتری برای طبیعت و انسان‌ها به همراه دارد. بنابراین فرایند، به شرط داشتن شروط ماهوی اختراع می‌تواند منجر به شکل‌گیری یک محصول شود که می‌تواند آن محصول خودش قبلاً در قالب یک اختراع به ثبت رسیده باشد.

1- <http://thelawdictionary.org/invention/>

2- Product

3- Process

4- Subject Matter

۱۰. موضوع دیگر اختراع، فرآورده است. در این حالت محصولی که اختراع می‌شود نو و جدید است و طبق تعریف مندرج در ماده یک، مشکلات جامعه را برطرف می‌کند و موجب رفاه و توسعه اقتصادی می‌شود و شرایط لازم را دارد و در این وضعیت آن محصول به عنوان اختراع ثبت می‌شود.

۱۱. برخلاف ظاهر ماده، می‌توان فرآورده و فرآیند مرتبط را در قالب یک اظهارنامه اختراع ثبت نمود که در این صورت اختراع شامل هر دو فرآیند و فرآورده خواهد شد.

۱۲. ادارات ثبت اختراع برای سنجش دانش پیشین اظهارنامه‌های واصله را با گواهینامه‌های صادره و اظهارنامه‌های مرتبط ثبت شده در خود اداره ثبت اختراع مورد بررسی قرار می‌دهند. همچنین از طریق فناوری‌های جدید و هوش مصنوعی در پایگاه‌های اطلاعاتی در فضای مجازی، مقالات، کتب و سایر منابع اطلاعاتی افشا شده که در دامنه عمومی قرار گرفته‌اند نیز توسط داوران اختراع مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۱۳. ماده ۱ قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری ۱۳۸۶ اختراع را چنین تعریف کرده بود: «اختراع نتیجه فکر فرد یا افراد است که برای اولین بار فرآیند یا فرآورده خاص را ارائه می‌کند و مشکلی را در یک حرفه، فن، فناوری، صنعت و مانند آنها حل می‌نماید». دامنه اختراع در تعریف سابق عبارت بود از هر فن، فناوری، صنعت و مانند آن. در قانون جدید تنها عبارت عام «صنعت» به کار رفته است که علاوه بر در برداشتن فن و فناوری، سایر مصادیق صنعتی را شامل می‌گردد. این تغییر ممکن است در تبعیت از استفاده عام عبارت مالکیت صنعتی در ذیل بند ۳ ماده ۱ و شمول ورقه اختراع بر کلیه انحصارنامه‌های صنعتی در ذیل بند ۴ ماده ۱ کنوانسیون پاریس بوده باشد. بند ۳ ماده مزبور مقرر می‌دارد: «مالکیت صنعتی به مفهوم کاملاً وسیع آن در نظر گرفته شده و شامل نه تنها صنعت و تجارت - به معنای اخص بلکه صنایع کشاورزی و استخراجی و کلیه محصولات ساخته شده یا طبیعی مثل دانه‌ها - برگ توتون میوه جات - دام‌ها - مواد معدنی - گل‌ها - آردها نیز می‌باشد». بند ۴ ماده مذکور نیز تصریح می‌کند: «ورقه‌های اختراع شامل انواع انحصارنامه‌های صنعتی مانند انحصارنامه‌های واردات - انحصارنامه‌های تکمیلی - انحصارنامه‌ها یا گواهینامه‌های الحاق و غیره که مورد قبول قوانین ممالک عضو اتحادیه است می‌باشد».

۱۴. در بند ۱ ماده ۲۷ موافقت‌نامه تریپس حق ثبت برای هرگونه اختراعی، اعم از محصولات یا فرآیندها، در تمام رشته‌های فناوری پیش‌بینی شده است مشروط بر اینکه این اختراعات تازه و متضمن گامی ابداعی بوده و دارای کاربرد صنعتی باشند. در این بند بدون ارائه تعریفی از اختراع، صرفاً اختراعاتی با ویژگی ابداعی و دارای کاربرد صنعتی مستحق حق ثبت شناسایی شده‌اند. به نظر

می‌رسد که اقدام قانونگذار داخلی در راستای ارائه تعریفی از اختراع با منطق حقوقی در نظام حقوق نوشته سازگارتر می‌باشد.

۱۵. قسمت الف بند یک از بخش اول قانون اختراعات ۱۹۷۷ انگلیس، بند یک از بخش هفت و قسمت ب از بند یک بخش هجده قانون اختراعات ۱۹۹۰ استرالیا، بند یک از ماده ۶۱۱(۱۰) مجموعه قوانین مالکیت فکری ۱۹۹۲ فرانسه یا اصلاحات ۱۸ دسامبر ۱۹۹۶، و ماده ۲۲ قانون ثبت اختراعات ۱۹۸۵ چین از جمله قوانینی هستند که بر شرط «جدید بودن» اختراع تاکید نموده‌اند (جعفرزاده و محمودی، ۱۳۸۴: ۷۶).

ماده ۲- گواهینامه اختراع، سندی است که مرجع ثبت مالکیت صنعتی که در این قانون، «مرجع ثبت» نامیده می‌شود برای اختراع صادر می‌کند و نشان‌دهنده حقوق انحصاری مندرج در این قانون برای دارنده آن است.

۱. از حقوق انحصاری دارنده ورقه اختراع تحت عنوان «حق اختراع» یاد می‌شود.

۲. با توجه به تعریف سند در ماده ۱۲۸۴ قانون مدنی^۱ و همچنین ماده ۷ همین قانون که در ادامه آورده شده است، منظور از سندی که در تعریف گواهینامه اختراع در متن ماده به آن اشاره شده، سند رسمی است. لکن در بررسی و تحلیل دکترین اعتبار این سند را به سند عادی شبیه‌تر می‌داند چراکه بطور مثال در مواد همین قانون، قانونگذار جهات ابطال گواهینامه را بیان نموده و طرح دعوی ابطال گواهینامه اختراع را برای هر شخص حقیقی و حقوقی بلامانع دانسته است لذا دکترین مبنای سند بیان شده را سند عادی قرار داده‌اند. به عبارت دیگر، گواهینامه اختراع صرفاً آماره‌ای بر مالکیت حقوق انحصاری دارنده آن می‌باشد و این سند از ورود خدشه توسط دیگران مصون نیست. چرا که مرجع ثبت به واسطه شرایط و ویژگی‌ها و یا شروط ماهوی اختراع، بعد از احراز وجود تمام شرایط، این سند را صادر می‌کند و ممکن است چنین سندی توسط هر ذینفعی مورد اعتراض قرار بگیرد و پس از طی مراحل و تشریفات قانونی به واسطه تقدیم دادخواست ابطال توسط ذینفع به مراجع صالح مورد تایید قرار گیرد. به عبارت دیگر مبنای اسناد رسمی دکترین و اصل اعتماد است بدین معنا که سند رسمی با اتکاء به اصل اعتماد شرایطی را برای افزایش ضریب اعتبار تعاملات اقتصادی فراهم نماید حال آنکه وجود گواهینامه برای دارایی‌های فکری همچون اختراع به هیچ عنوان به میزان اسناد رسمی مربوط به دارایی‌های مشهود و سنتی اطمینان بخش و تضمین‌کننده نیست. با این استدلال می‌توان نتیجه

۱- ماده ۱۲۸۴ قانون مدنی، اشعار می‌دارد: «سند، عبارت است از، هر نوشته که در مقام دعوی یا دفاع، قابل استناد باشد». قانون مدنی، در ماده ۱۲۸۶ خود، انواع اسناد را، بیان کرده است. انواع اسناد، بر اساس این ماده، اسناد عادی و اسناد رسمی است.

گرفت گواهینامه اختراع، طرح صنعتی، علامت تجاری و... صرفاً یک اماره اولیه با شرایط لازم است که در هنگام انجام هرگونه عمل حقوقی می‌بایست از اعتبار و ارزش آن اطمینان حاصل کرد، لکن پیش فرض مقنن در این قانون توجه اعتبار بخشی به سند این نوع دارایی است هم‌تراز با سند دارایی‌های سنتی، تاجایی که آن را قابل توثیق و تضمین سپاری می‌داند، اما نگارندگان معتقدند نظام دارایی‌های فکری (مالکیت فکری) فراتر از پارادامها یا پیش‌انگاره‌های پذیرفته شده مقنن در تدوین قوانینی چون قانون مدنی است.

۳. هدف حمایت از اختراعات به واسطه حق اختراع، این است که دارنده بتواند دیگران را از بکارگیری و استعمال اختراعی که مشمول حق اختراع شده، برای یک مدت محدود محروم کند. به عبارت دیگر حق اختراع دارای دو جنبه سلبی و ایجابی می‌باشد. از منظر ایجابی آن، حق اختراع برای دارنده حق شرایطی را فراهم می‌کند که در بازه زمانی و مکانی محدود و مشخص، به استناد اصل سرزمینی بودن مالکیت فکری صرفاً خود شخص یا اشخاص مأذون از جانب او (اعم از شخص حقیقی یا حقوقی) بتواند از این حق بهره‌مند شود و از منظر سلبی آن، دیگر رقبا در استفاده از این حقوق در بازه زمانی و مکانی کاملاً مشخص و محدود از هرگونه بهره‌برداری محروم می‌باشند.

۴. قانونگذار در متن حاضر با افزودن قید «مندرج در این قانون» سعی در تعیین و محدود نمودن مبنای قانونی حقوق دارنده داشته است. به عبارت دیگر تنها منبع تعیین کننده حقوق دارنده، قانون حاضر می‌باشد.

۵. ماده ۲ قانون سال ۱۳۸۶ درباره ویژگی اختراع قابل ثبت بود (ابتکار جدید و داشتن کاربرد صنعتی)؛ که در قانون جدید این ماده حذف شده است.

۶. ماده ۲۶ قانون ثبت علائم و اختراعات مصوب ۱۳۱۰ حق انحصاری را برای کاشف یا مخترع پیش‌بینی کرده بود: «هر قسماً اکتشاف یا اختراع جدید در شعب مختلف صنعتی یا فلاحی به کاشف یا مخترع آن حق انحصاری می‌دهد که بر طبق شرایط و در مدت مقرر در این قانون از اکتشاف یا اختراع خود استفاده نماید...». در ماده ۳۳ قانون مزبور حقوق انحصاری مخترع عبارت بودند از: حق انحصاری ساخت یا فروش یا اعمال و یا استفاده از اختراع. در قانون حاضر حقوق اعطایی به دارنده گواهینامه حق اختراع به شرح مواد آتی به صورت مبسوط مورد بحث و بررسی قرار خواهد گرفت.

۷. قانون سال ۱۳۱۰ اکتشاف را هم در زمره اختراع و مشمول اعطای حقوق انحصاری می‌دانسته درحالی‌که در قانون ۱۳۸۶ و همچنین قانون حاضر اکتشافات از دایره موارد قابل ثبت خارج شده‌اند.

۸. ورقه اختراع یا امتیاز اختراع در کنوانسیون پاریس، بدون داشتن تعریف خاصی، معادل Patent به

کار رفته و در ذیل بند ۴ ماده ۱ شامل انواع انحصارنامه‌های صنعتی مانند انحصارنامه‌های واردات - انحصارنامه‌های تکمیلی - انحصارنامه‌ها یا گواهینامه‌های الحاق و غیره، (مورد قبول قوانین ممالک عضو اتحادیه) می‌باشد. در این کنوانسیون شرایط و مهلت‌های درخواست حق اختراع در کشورهای عضو بر اساس شرایط و قیودی مورد پذیرش قرار گرفته است.

۹. موافقت‌نامه تریپس بدون ارائه تعریفی از گواهینامه اختراع، به بیان حقوق انحصاری ثبت‌کننده اختراع پرداخته است.

۱۰. ماده ۲۸ تریپس راجع به حقوق اعطائی حق اختراع است. این ماده دو شکل از موضوع انحصاری حق اختراع را پیش‌بینی نموده است: اول آنکه موضوع فراورده باشد و دیگری زمانی است که موضوع فرآیند باشد. براساس ماده مزبور زمانی که حق اختراع فراورده باشد، دارنده آن حق انحصاری منع اشخاص ثالث از تولید، استفاده، عرضه یا پیشنهاد برای فروش، فروش و وارد کردن آن را دارد. هم چنین وقتی موضوع این حق، فرآیند تولید باشد دارنده‌اش حق انحصاری منع اشخاص ثالث را هم از استفاده از فرآیند مزبور و هم از بهره‌برداری، پیشنهاد فروش، فروش یا وارد کردن تولیداتی دارد که محصول این فرآیند است.

۱۱. حق اختراع در پاراگراف ۶ آنکتاد (کنفرانس تجارت و توسعه سازمان ملل)^۱ چنین تعریف شده است: «حق لازم الاجرائی است که براساس آن، دارنده‌اش قانوناً می‌تواند دیگران را برای مدت محدودی از استفاده، ساخت و یا انتقال آن منع نماید. این اختیار را یک نهاد دولتی به‌عنوان حق به شخصی که بتواند شرایط معینی را احراز نماید اعطاء می‌کند».

۱۲. با تأمین منافع مخترع از طریق دادن حق انحصاری، مخترع و یا دارنده ورقه اختراع اطلاعات و دانش مربوط به اختراع خود را در معرض استفاده غیر تجاری عموم قرار می‌دهد. (UNCTAD, 1975: 7).

۱۳. یکی از مهمترین دلایل اعطای حق انحصاری ناشی از گواهینامه اختراع، نقش موثر و قاطع آن در تشویق به سرمایه‌گذاری و انتقال فناوری است (F.Beier, 1980: 563-584). البته این نگرش مخالفانی نیز دارد که معتقدند اعطای انحصار به معنای منع دیگران از بهره‌برداری از نوآوری و ایده‌های جدید بوده که با منافع عامه و حقوق اجتماعی سازگار نمی‌باشد. در مقام ارزیابی و سنجش اعتبار دلایل ارائه شده در حمایت از این دو نظریه می‌توان کفه ترازو را به نفع نظریه اعطای انحصار، سنگین‌تر دانست و آن را به مصالح عمومی و اجتماعی نزدیکتر تلقی کرد.

1- (UNCTAD: United Nations Conference on Trade and Development)

۱۴. مساله حایز اهمیت این است که آیا صرف ثبت اختراع ادعایی در مرجع ثبت و اخذ گواهینامه اختراع، کلیه حقوق انحصاری مورد اشاره در این قانون را بدون هیچ گونه محدودیتی برای دارنده آن فراهم می کند؟ پاسخ منفی است زیرا حقوق انحصاری مندرج در ماده ۲ که به تفصیل در مواد آتی توضیح داده خواهد شد مشروط و مقید به شرایط و قیودی هستند که در صورت عدم تحقق آنها، حقوق انحصاری مورد اشاره از دارنده آن سلب و یا محدود خواهد شد. زیرا اصل بر رقابت می باشد و این حقوق انحصاری مورد نظر قانون گذار کاملاً جنبه استثنایی دارند و در این حالت باید مورد تفسیر مضیق قرار گیرند.

ماده ۳- بهره‌مندی از حقوق ناشی از اختراع مندرج در این قانون، منوط به ثبت آن نزد مرجع ثبت است.

۱. باتوجه به تأکیدی که قانونگذار در این ماده نموده است تنها مرجع صالح برای صدور گواهینامه اختراع، مرجع ثبت می باشد زیرا اساساً شناسایی و احراز حق مالکیت و یا مالکیت بر حق به عنوان یک امر حاکمیتی، صرفاً در اختیار مرجع ثبت می باشد و پس از طی تشریفات قانونی، گواهینامه اختراع صادر خواهد شد و دارنده گواهینامه می تواند از حقوق معنوی آن بدون محدودیت زمانی و مکانی و از حقوق مادی آن در یک محدوده زمانی و مکانی مشخص بهره‌مند شود.

۲. مخترع، پیش از ثبت اختراع خود در مرجع ثبت مالکیت صنعتی از حق اختراع منتفع نخواهد شد. بنابراین هرگونه بهره‌برداری از حقوق ناشی از اختراع، منوط به ثبت آن اختراع می باشد. به دیگر سخن، ثبت اختراع، شرط حمایت و یا اعطای حقوق انحصاری به مخترع و یا دارنده اختراع است.

۳. هر نوع حمایتی در مالکیت صنعتی منوط به ثبت اختراع است. یکی از تفاوت‌های مالکیت ادبی و هنری با مالکیت صنعتی، الزامی یا اختیاری بودن ثبت است. بدین معنا که در مالکیت ادبی، حمایت منوط به ثبت نیست اما در مالکیت صنعتی، حمایت تنها پس از ثبت، نزد مرجع صالح محقق خواهد شد. البته بر این اصل استثنائاتی وجود دارد مانند علایم مشهور که شرط حمایت از آنها ثبت نمی باشد که در مواد آتی به آنها خواهیم پرداخت.

۴. از مفهوم مخالف ماده حاضر استنباط می شود که ثبت اختراع در جایی غیر از مرجع ثبت مالکیت صنعتی فاقد ارزش و اعتبار قانونی بوده و بدین استناد مخترع نمی تواند از حمایت قانونی لازم برخوردار گردد.

۵. یکی از پیش فرض‌های اصلی و اساسی که در کنوانسیون پاریس هم بدان اشاره شده است، اصل سرزمینی بودن و مبتنی بر ثبت بودن مصادیق مالکیت صنعتی است. به عبارت دیگر، تنها دارنده

گواهینامه اختراع که اقدام به ثبت کرده و اختراع او توسط مرجع ذیصلاح مورد پذیرش قرار گرفته است از حقوق انحصاری ناشی از گواهینامه اختراع در همان محدوده سرزمینی، برخوردار خواهد شد.

۶. اصل دیگر که تحت عنوان استقلال گواهینامه اختراع می‌باشد به این معناست که اگر مرجع صالح برای ثبت اختراع در کشوری اقدام به صدور گواهینامه اختراع نماید، این عمل ضرورتی برای دفاتر ثبت اختراع سایر کشورها جهت پذیرش و ثبت همان اختراع ایجاد نخواهد کرد. توضیح بیشتر آنکه اولاً مخترع باید برای بهره‌برداری از حقوق انحصاری حق اختراع اقدام به ثبت آن در کشور مورد نظر خود کند و ثانیاً ثبت در کشور مذکور و گرفتن گواهینامه اختراع به هیچ وجه بدین معنا نیست که در سایر کشورها نیز بتواند از حق انحصاری ناشی از گواهینامه اولیه بهره‌مند شود. گرچه ثبت تحت شرایطی می‌توان حق اولویت برای ثبت در سایر کشورهای عضو کنوانسیون پاریس ایجاد نماید که در شرح ماده ۱۰ این قانون به آن خواهیم پرداخت.

۷. در پیمان پاریس برای تعدیل اصل سرزمینی بودن مالکیت فکری و همچنین تعدیل استقلال اختراع از عبارتی مثل رفتار ملی و یا اصل برابری استفاده شده است و آن به این معنا است که اگر کشوری برای تبعه کشور خودش ملاحظات را برای ثبت اختراع در نظر بگیرد، این ملاحظات و سهل‌گیری‌ها را برای تبعه دیگر کشورها هم باید رعایت کند. به عبارت دیگر یکی از استانداردها و کدهای اخلاقی که در پیمان پاریس به آن اشاره شده است، عدم تبعیض، رعایت اصل برابری و رعایت رفتار ملی در هنگام بررسی و داوری اختراعات مخترعین تبعه دیگر کشورها می‌باشد.

۸. قاعده "هر کس که زودتر اقدام به اختراع کند" که در بسیاری از کشورها از جمله ایالت متحده آمریکا اعمال می‌شد، در نسخه جدید قانون اختراعات در سال ۲۰۰۸ آمریکا به قاعده "هر کس که زودتر اختراع را ثبت کند" تبدیل شد و در قانون جدید به اهمیت ثبت نخستین و سرعت در ثبت اشاره شده است و علت آن حمایت از این اصل پذیرفته شده است که جامعه بشری با استفاده از این قاعده و سازوکار حمایتی بتواند زودتر از دستاوردها و پیشرفت‌ها استفاده کند و توسعه اقتصادی و اجتماعی هرچه سریع‌تر محقق گردد.

۹. بایستی به این نکته توجه داشت که اصل لزوم افشا در حوزه مالکیت صنعتی جاری است؛ در حقیقت زمانی که یک اختراع ثبت می‌گردد به منزله افشای آن اختراع و تفکر مربوط به آن خواهد بود لذا قانونگذار به واسطه عملیات ثبت و افشا، اقدام به اعطای حق انحصاری آن اختراع در بازه زمانی معین و مرزهای جغرافیایی مربوط می‌نماید. بدین معنا اعطای حقوق انحصاری به مخترع به

1- first to invent

2- first to file

عنوان پاداشی برای افشای ایده‌های نو با هدف حل مشکلات و مسائل موجود نظام اجتماعی است.

ماده ۴- موارد زیر از مصادیق اختراع موضوع این قانون نیست یا از حیطه حمایت از اختراع خارج است:

۱- کشفیات، نظریه‌های علمی، روش‌های ریاضی و آثار هنری؛

۲- کاربرد جدید از فرآورده‌ها یا فرآیندهای شناخته شده؛

۳- طرح‌ها، قواعد و روش‌های انجام فعالیت‌های ذهنی و فعالیت‌های اجتماعی، کسب و کارها؛

۴- روش‌های پیشگیری، تشخیصی، جراحی و درمان در بیماری‌های انسان و حیوان؛

تبصره: این بند شامل فرآورده‌های مورد استفاده در روش‌های مذکور که منطبق بر تعریف اختراع است، نمی‌شود.

۵- گیاهان و جانوران و ریزسازواره (میکروارگانسیم)ها و اجزای آنها آنچنان که در طبیعت یافت می‌شوند، ارقام گیاهی و جانوری و اجزای ژنتیکی (ژنی) آنها، مشتقات زیستی طبیعی و همچنین فرآیندهای اساساً زیستی طبیعی؛

تبصره ۱- این بند ریزسازواره (میکروارگانسیم)های دستورزی شده ژنتیکی (ژنی) و فرآیندهای میکروبیولوژیک (ریز زیست شناختی) تولید و تکثیر آن که به واسطه مداخله مستقیم انسان در ترکیب ژنتیکی به دست می‌آیند و خواصی دارند که در حالت عادی از گونه‌های طبیعی حاصل نمی‌شود و همچنین فرآیندهای زیستی مبتنی بر طراحی و مداخله فنی و دارای شروط سه‌گانه اختراع از مصادیق این بند محسوب نمی‌شوند.

تبصره ۲- ارقام گیاهی دستورزی شده مطابق قانون ثبت ارقام گیاهی و کنترل و گواهی بذر و نهال مصوب ۱۳۸۴/۴/۲۹ و منابع دامی دست‌ورزی شده مطابق قانون جامع دامپروری کشور مصوب ۱۳۸۸/۵/۷ با اصلاحات و الحاقات بعدی به ثبت می‌رسند.

۶- اختراعی که بهره‌برداری از آن خلاف موازین شرعی، نظم عمومی و یا اخلاق حسنه است؛

۷- اختراعی که بهره‌برداری از آن با حفظ حیات یا سلامت انسان مغایرت دارد یا موجب آسیب جدی به محیط زیست یا کاهش تنوع زیستی می‌گردد.

۱. مطابق ماده حاضر برخی فرایندها یا فرآورده‌ها "اختراع" محسوب نمی‌شوند و برخی دیگر اگرچه اختراع هستند اما به دلایل مختلفی از جمله مغایرت با نظم عمومی، قانون، موازین شرعی یا مصالح بشری شایستگی حمایت قانونگذار را ندارند. برخی موارد بیان شده در این ماده، ممکن است در کشور دیگری که تحت نظارت قانون دیگری می‌باشد قابلیت ثبت داشته باشند. برای مثال ممکن است اختراعی به عنوان ابزاری در زمینه قمار در کشوری ثبت شده لکن همان اختراع به دلیل مغایرت با موازین شرعی در ایران قابل ثبت نباشد.

۲. کشف، اختراع محسوب نشده و مشمول حمایت قانون حاضر نمی‌باشد. تفکیک کشف از اختراع از این حیث مهم است که تفاوت آنها در قوانین ملی و معاهدات بین المللی منشأ آثار حقوقی متفاوتی می‌شود. آنچه کشف محسوب می‌شود از ذیل مفهوم اختراع در قانون حاضر، خارج بوده و کاشف حمایت‌های قانونی صاحب اختراع را نخواهد داشت. کشف شناسایی پدیده‌ها، ضوابط، خصوصیات و قوانین حاکم بر طبیعت است که تاکنون شناخته شده نبوده ولی اکنون مورد شناسایی قرار گرفته و یا ممکن است در آینده شناخته شود. بنابراین اصولاً پرده‌برداری از حقایق موجود در طبیعت را کشف گویند در حالی که در اختراع برای یک مساله یا مشکل فنی و صنعتی، یک راه حل جدید ارائه می‌شود و اثر وجودی مخترع و یا تلاش او برای ایجاد تغییر و رفع موانع و چالش‌های موجود در جامعه مشهود است و اعتبار حق اختراع برای مخترع نیز به واسطه همین تلاش‌های فکری و معرفتی است که موجب تغییری شده و صرفاً به پرده‌برداری از آنچه که در طبیعت هست اکتفا نکرده است. البته در عمل گاهی تشخیص اکتشاف یا اکتشافی بودن برخی پدیده‌ها و دستاوردها دشوار است؛ زیرا علاوه بر اشتراک مفهومی در برخی زمینه‌ها، در عمل گاهی برای کشفیات از اختراعات موجود، و برای خلق اختراعات جدید از کشفیات قبلی استفاده می‌شود که تشخیص اختراع یا اکتشاف بودن محصول نهایی را مشکل می‌سازد.

۳. دلیل اینکه قانونگذار کشف را اساساً از دایره حمایت و اعطای حقوق انحصاری خارج کرده این است که در کشف، کاشف گام ابتکاری ندارد و صرفاً یک امر ناشناخته را پرده‌برداری نموده و به دیگران معرفی می‌کند که هر چند ممکن است خود این کشف برای اختراعات دیگر قابل استفاده قرار بگیرد، اما به این دلیل که خود مکشف، گام ابتکاری بر نداشته و مشارکتی هم در پیشبرد علم و یا فناوری نداشته و صرفاً ابعاد و زوایای ناپیدا را هویدا و آشکار ساخته و تمامی موضوعات قبلاً در حوزه عمومی^۱ وجود داشته و از باب اصل ممنوعیت دارا شدن غیر عادلانه، به این دلیل که مکشف

اقدام موثر و یا افزوده‌ای به کشفیات خود نداشته و آن کشف قبلاً در حوزه عمومی قرار داشته و برای غنا بخشیدن به آن توسط مکتشف کاری انجام نشده است، مکتشف مستحق دریافت پاداش نخواهد بود زیرا قانونگذار معتقد است که اکتشاف یک گام عقب‌تر و یا لازمه انجام اختراع است.

۴. کشف در هیچ یک از کشورها قابلیت ثبت و حمایت در قالب حق اختراع ندارد.

۵. استثنای "کاربرد جدید از فرآورده‌ها یا فرآورده‌های شناخته شده" تنها در قانون جدید مورد پیش‌بینی قرار گرفته است در حالی که قانون مصوب ۱۳۸۶ و نیز معاهده تریپس در این باره تصریحی ندارند.

۶. در خصوص "کاربرد جدید از فرآورده‌ها یا فرآورده‌های شناخته شده" باید توجه داشت که این امکان وجود دارد که اختراع، فرآورده و فرآیندی در چند حوزه قابلیت استفاده داشته باشند، در این شرایط بایستی در اظهارنامه ثبت اختراع دامنه ادعاهای کاربرد اختراع تنها در حوزه ابتدایی و اصلی ذکر گردد. برای مثال دارویی که فرمولاسیون آن ابتدائاً یافت شده و به عنوان فرآورده‌ای جدید ثبت گردد ممکن است کاربرد دیگری نیز برای آن تعریف شود که برای کاربرد دیگر، مشمول حق اختراع نخواهد بود.

۷. استثنای "اختراعات مغایر با سلامت انسان" تنها در قانون جدید مورد پیش‌بینی قرار گرفته و در قانون مصوب ۱۳۸۶ مسکوت مانده بود. این استثنای جدید احتمالاً به تقلید از معاهده تریپس برقرار شده است که در بند ۲ ماده ۲۷ این معاهده حفظ حیات یا بهداشت، انسان، گیاه یا حیوان در ممانعت از استفاده تجاری از اختراعات قابل ثبت در قلمرو کشورهای عضو معرفی شده است.

۸. قانون حاضر برخلاف قانون مصوب ۱۳۸۶، در بند ۳ با افزودن "بازی‌ها" دامنه فعالیت فکری را به صورت دقیق‌تری تعیین نموده و بازی‌ها را به صورت اختصاصی در کنار فعالیت فکری، تجارتی و اجتماعی قرار داده است.

۹. مطابق با یک اصل عام الشمول در حقوق ثبت اختراع، ابداعاتی که ممکن است به جهت حقوق انحصاری ناشی از ثبت آنها در فعالیتهای پزشکی یا جراحی اختلال ایجاد کنند، از محدوده اختراعات قابل ثبت استثنای شده‌اند (موافقتنامه تریپس، ماده ۲۷).

۱۰. در حالیکه در قانون سابق و معاهده تریپس صرفاً روش‌های تشخیص و معالجه بیماری از حمایت قانون مستثنی شده، قانون حاضر روش "پیشگیری" از بیماری را نیز از حمایت مشتتبی اعلام کرده است. علت استثنایی بودن بند مذکور اولویت حمایت از حقوق بشر و تامین سلامت جهانی در مقابل حقوق فردی می‌باشد. در این فرض حقوق جمعی بر حقوق فردی اولویت داشته و مخترع طریق یا روش در مان یا پیشگیری نخواهد توانست به صورت خودخواهانه رفتار کرده و از کاربردی

شدن آنچه یافته است ممانعت نماید.

۱۱. اگرچه مطابق بند ۴ ماده ۴ روش‌های پیشگیری، تشخیص، جراحی و درمان بیماری‌های انسان و حیوان مشمول حمایت قانونگذار از باب اختراع بودن نمی‌باشند اما با توجه به تبصره بند ۴ که مقرر کرده است: «این بند شامل فرآورده‌های مورد استفاده در روش‌های مذکور که منطبق بر تعریف اختراع است نمی‌شود» داروها و دستگاه‌های درمانی و تشخیصی که در فرآیندهای مختلف پیشگیری، تشخیص و درمانی انسان و حیوان مورد استفاده قرار می‌گیرند می‌توانند به عنوان فرآورده و محصولات واجد ویژگی‌های اختراع، مشمول اختراعات مورد حمایت قانونگذار قرار گیرند.

۱۲. منظور از ریزسازواره‌ها (میکروارگانیسم‌ها یا میکروب‌ها)، موجودات زنده‌ای است که بسیار ریز هستند و با چشم غیر مسلح دیده نمی‌شوند و غالباً تک سلولی هستند اما میکروارگانیسم چند سلولی هم مشاهده شده است.^۱

۱۳. عبارت دست ورزی شده معادل کلمه انگلیسی Manipulated بوده و به معنی ایجاد تغییر و دستکاری در میکروارگانیسم‌ها می‌باشد. این دستکاری در ریزسازواره‌ها خود گواهی بر مداخله مخترع در طبیعت است که وی را مستحق برخورداری از حق اختراع می‌نماید. چرا که این دست ورزی به عنوان یک عمل ابتکاری و جدید موجب تغییر در ریزسازواره‌هایی می‌گردد که در طبیعت موجود بوده و مخترع با ایجاد تغییر توانسته سهمی در توسعه دانش و فناوری داشته باشد و حقوق انحصاری اعطایی به وی در قالب حق اختراع به عنوان پاداشی برای او تلقی می‌گردد.

۱۴. مطابق بند ۳ ماده ۵۳ کنوانسیون اروپایی ثبت اختراع^۲، روش‌های مداوای جسم انسان یا حیوان از طریق جراحی یا روش‌های درمان و تشخیص که بر روی جسم انسان یا حیوان اعمال می‌شوند، از محدوده موضوعات قابل ثبت استثنا شده‌اند.

۱۵. در قانون جدید، برخلاف قانون مصوب ۱۳۸۶ و معاهده تریپس، قید خلاف "اخلاق حسنه" به منظور مستثنا نمودن فرآورده یا فرآیندی از حمایت قانون ثبت اختراعات وجود ندارد و صرفاً اختراعات مغایر با موازین شرعی، قانون و نظم عمومی فاقد حمایت اعلام شده است.

۱۶. در ماده ۲۷ قانون ثبت علائم و اختراعات ۱۳۱۰ ایران نیز تنها شیوه و طرز تهیه دارو را قابل ثبت می‌دانست و ثبت "فرمول‌ها و ترتیبات دارویی" را ممنوع اعلام کرده بود.

1- <https://www.sciencedaily.com/terms/microorganism.htm>

2- European Patent Convention

۱۷. معاهده تریپس با تفکیک بین اختراعات غیر قابل ثبت و اختراعات غیر قابل حمایت، در دو بند ۲ و ۳ ماده ۲۷ به مستثنیات حمایتی اشاره نموده است. در این معاهده نیز اختراعات مغایر با اخلاق حسنه و نظم عمومی از حمایت مستثنی شده‌اند. این در حالی است که قانونگذار ایرانی در ذیل عنوان «موارد زیر از مصادیق اختراع موضوع این قانون نیست یا از حیطه حمایت از اختراع خارج است» هر دو دسته را در یک گروه مورد تصریح قرار داده است.

۱۸. ماده ۴ رابع کنوانسیون پاریس موارد خروج از قلمرو حمایت را پیش‌بینی کرده است.

۱۹. مواد ۳۹ و ۶۷ آیین‌نامه اجرائی «معاهده همکاری در ثبت اختراعات^۱ موضوعات خارج از قلمرو ثبت را پیش‌بینی کرده است.

۲۰. بر طبق نظر اداره ثبت اختراعات ایالات متحده^۲ «هر عنصر سازنده یا تشکیل دهنده ماده ای که در طبیعت یافت می‌شود قابل ثبت نمی‌باشد مگر اینکه شکل و شمایلی جدید، کیفیتی تازه و یا خصوصیات یا ترکیبی را پیدا کند که در آن ماده اصلی در حالت اولیه وجود نداشته است». دفتر ثبت اختراع اروپا نیز کم و بیش همین دیدگاه را دنبال می‌کند (حبیب، ۱۳۸۳: ۱۵۸).

۲۱. اکثر کشورهای جهان سوم حداقل تا سال ۱۹۸۰، محصولات داروئی را به منظور جلوگیری از بالا رفتن قیمت آنها قابل ثبت نمی‌دانستند و بنابراین، حق انحصاری برای آنها قائل نمی‌شدند. مثلاً قوانین کشورهایی همچون هند، برزیل، مکزیک و کشورهای عضو گروه آندین^۳ محصولات داروئی را قابل ثبت نمی‌دانستند (عامری، ۱۳۸۶: ۲۰۷). همچنین این گروه بازآفرینی موادی که در طبیعت وجود دارد را از تعریف اختراع خارج می‌دانند (حبیب، ۱۳۸۳: ۱۶۰).

۲۲. از کسانی که قواعد و روش‌هایی را برای انجام فعالیت‌های اجتماعی از قبیل تربیت کودکان یا مذاکره تجاری ایجاد و یا ابداع می‌کنند، نمی‌توان به عنوان مخترع نام برد و کار آنها را اختراع نامید. زیرا با پذیرفتن این اقدام آنها به عنوان اختراع به آنها حقوق انحصاری اعطا کرده ایم که با این عمل تمامی اقشار و افراد جامعه را از بهره‌مندی آنها محروم ساخته ایم و به همین جهت است که قانونگذار در این ماده این اقدامات را مشمول اختراع ندانسته است. گرچه از حیث اثباتی نیز قابلیت اعمال مجازات افراد ناقض در فرض اختراع تلقی کردن روش‌های جدید و بدیع فعالیت‌های اجتماعی و اقتصادی وجود نخواهد داشت.

1- Patent Cooperation Treaty

2- USPTO

3- Andean Group

۲۳. در بند ۵ این ماده، دو دسته استثنا وجود دارد: ۱- فراورده‌های زیستی که شامل گیاهان و جانوران و ریز سازواره‌ها و مشتقات آن‌ها می‌باشند و ۲- فرایندهای اساساً زیستی آن گونه که در طبیعت وجود دارد که چون در طبیعت وجود دارند این مورد نیز شبیه کشفیات است که مخترع اقدامی را برای افزودن به آنها انجام نداده است. همانگونه که در بند ۵ ماده ۴ اشاره شده است قانونگذار مواردی را که در همین حیطه است ولی انسان در آنها مداخله می‌کند و شروط سه گانه ماهوی برای ثبت آنها لحاظ شده است را از دایره این استثنا خارج کرده است.

۲۴. در این ماده ارقام گیاهی نیز در قالب یکی از مستثنیات به آن اشاره شده است و آن را در قالب اختراع قابل ثبت نمی‌داند زیرا سطح مداخله در ارقام گیاهی با نوع مداخله در سطح ژنتیکی متفاوت است و لذا ثبت ارقام گیاهی جدید و به نژادی براساس قوانین مذکور در این ماده قابلیت ثبت داشته و از حیطه اختراعات قابل ثبت توسط مرجع ثبت مالکیت صنعتی خارج می‌باشد.

۲۵. در مورد " اختراعی که بهره‌برداری از آن خلاف موازین شرعی، نظم عمومی و یا اخلاق حسنه است " قانونگذار ثبت را برابر با بهره‌برداری دانسته است.

مبحث دوم - حق تقاضای ثبت اختراع

ماده ۵- اشخاص زیر حق تقاضای ثبت اختراع را دارند:

۱. مخترع (شخص پدید آورنده اختراع) یا قائم‌مقام قانونی یا نماینده قانونی وی

۲. شخصی که اختراع به سفارش او حاصل شده است یا قائم‌مقام قانونی یا نماینده وی، با رعایت حقوق مخترع.

تبصره ۱- اگر افرادی به صورت مشترک اختراعی را پدید آورده باشند، حق تقاضای ثبت اختراع و حقوق ناشی از گواهینامه ثبت اختراع به طور مشترک به آنان تعلق دارد.

تبصره ۲- کارکنان مرجع ثبت، حق تقاضای ثبت اختراع برای خود یا به نمایندگی از دیگری را ندارند.

۱. در ماده مذکور قانونگذار ذیل عنوان اشخاص زیر حق تقاضای ثبت اختراع را دارند، میان مخترع که دارای حقوق مادی و معنوی ناشی از ثبت اختراع می‌باشد و کسی که سفارش اختراع را داده و صرفاً دارای حقوق مادی ناشی از ثبت اختراع می‌باشد، قائل به تفکیک شده و به صراحت هر دوی آنها و قائم مقام و نماینده قانونی ایشان را محق در ثبت اختراع معرفی نموده است.

۲. در خصوص تبصره یک این ماده، باید بیان داشت که در فرض وجود چند مخترع و پدید آوردن اختراع به صورت مشترک، حق ثبت اختراع، تقاضای ثبت، و تسلیم اظهارنامه بایستی مشترکاً اعمال گردد و بهره‌برداری از حقوق اعطایی در گواهینامه ثبت اختراع منوط به رضایت همه مخترعین است لذا در صورتی که یکی از مخترعین رضایت خود را مبنی بر ثبت اختراع اعلام ننماید امکان ارائه اظهارنامه ثبت اختراع وجود نخواهد داشت. این رویکرد بر اساس منطق مستتر در این ماده در خصوص استرداد اظهارنامه اختراع نیز صادق خواهد بود. در پاره‌ای از موارد که انجام اصلاح اظهارنامه اختراع موجب به تعویق افتادن تاریخ اظهارنامه شود نیز می‌توان این ضرورت را احساس کرد چرا که تعویق تاریخ تسلیم اظهارنامه در برخی موارد می‌تواند پیامدهای غیرقابل جبرانی داشته باشد به عنوان مثال فرد دیگری زودتر از فرد مخترع که در حال اصلاح اظهارنامه خود است، اظهار نامه اختراعی را در ایران و یا کشور دیگری تسلیم نماید. در این فرض مخترعی که اظهار نامه اصلاح شده خود را تسلیم می‌نماید ذی حق نخواهد بود چرا که اصل ثبت نخستین مانع این امر می‌شود. به طور کلی قانونگذار در این قانون به ظرایف این چینی که در عمل مخترعان و یا مراجع ثبت اختراع با آن مواجه هستند توجهی نکرده است.

۳. با توجه به اینکه این ماده در مقام بیان اشخاصی است که صلاحیت تقاضای ثبت اختراع را دارا هستند، طبیعتاً قانونگذار در این ماده مشخص نکرده است که اگر اختراعی به سفارش دیگری انجام شده باشد کدام یک از مخترع و سفارش‌دهنده از حقوق مادی آن بهره‌مند خواهد شد. این مهم در ذیل ماده ۸ قانون حاضر به تفصیل مورد توجه قرار گرفته است. مطابق ماده مزبور حقوق مادی اختراع به کارفرما تعلق خواهد گرفت، هر چند امکان توافق بر خلاف آن نیز وجود دارد. لازم به ذکر است که در این ماده به صورت تلویحی به تمایز و تفکیک میان دارنده حقوق مادی و معنوی اشاره شده که در ماده ۸ قانون حاضر به صراحت به این تمایز پرداخته شده است.

۴. در صورت ایجاد اختراع به سفارش دیگری، متقاضی ثبت اختراع می‌تواند هر یک از سفارش‌دهنده (کارفرما) یا مخترع باشد.

۵. ماده فوق تنها قائم مقام قانونی و نماینده قانونی را در کنار مخترع و سفارش‌دهنده اختراع، محق در ثبت و استفاده از حقوق گواهینامه ثبت اختراع معرفی نموده، بی‌آنکه تعریفی درباره آنها ارائه نماید. به نظر می‌رسد مراد از نماینده یا قائم مقام قانونی کسی باشد که از طرف مخترع نمایندگی دارد و یا قائم مقام وی است و قانون این نمایندگی را می‌پذیرد. در واقع قید "قانونی بودن" در نماینده یا قائم مقام قانونی در مقابل "قراردادی" و یا "قهری" نمی‌باشد.

۶. در قوانین ما کمتر به تعریف اصطلاح قائم مقام پرداخته شده، اما برخی در تعریف آن گفته‌اند: «کسی است که به طور مستقیم یا به وسیله نماینده خود در بستن قرارداد شرکت نداشته، ولی به سبب انتقال حقی از دارایی یکی از دو طرف به او از عقد متأثر می‌شود» (کاتوزیان، ۱۳۸۴: ۱۷۴). از این تعریف برمی‌آید که قائم مقام شخصی است که به دلیل انتقال حقی از دارایی دیگری، جانشین وی می‌گردد. قائم مقام به عام و خاص قابل تقسیم می‌باشد: قائم مقام عام مانند ورثه که به صورت کلی جانشین متوفی می‌گردند و قائم مقام خاص مانند خریدار مالی معین که جانشین فروشنده می‌گردد در مقابل معاملاتی که پیش از انتقال انجام شده است. مثلاً اگر قبل از فروش ملکی، فروشنده به دیگری حق ارتفاق داده باشد، خریدار نمی‌تواند پس از تملک ملک مانع ارتفاق دارنده حق گردد (کاتوزیان، ۱۳۸۴: ۱۷۵). قائم مقام قانونی به حکم قانون جانشین شخص می‌گردد که ورثه از آن دست هستند اما قائم مقام قراردادی مانند خریدار، در نتیجه انعقاد قرارداد جانشین فروشنده می‌گردد. که با توجه به نکته پیشین به نظر می‌رسد ماده فوق شامل بر هر دو نوع نمایندگی می‌باشد.

۷. نماینده در این قانون و سایر قوانین تعریف نشده است. نماینده کسی است که برخلاف قائم مقام، در انجام عمل حقوقی دخالت و حضور داشته اما اثر عمل حقوقی دامنگیر اصیل می‌گردد.

۸. نماینده به نام و به حساب دیگری اقدام می‌نماید و به نمایندگی قانونی، قراردادی و قضائی منقسم می‌شود.

۹. نمایندگی قانونی به معنای اعم را می‌توان به نمایندگی قانونی به معنای اخص، نمایندگی قضائی و نمایندگی قراردادی تفکیک نمود. نمایندگی قانونی در معنای اخص صادق بر مواردی است که نمایندگی نماینده، نسبت به اصیل، در قانون، به طور مشخص، تعیین گردیده است. علاوه بر ولی خاص، نمایندگی وزراء، روسای سازمان‌ها، موسسات، مدیران شرکت‌ها، نوعی نمایندگی قانونی به معنای اخص می‌باشد (شمس، ۱۳۸۴، ج ۱: ۳۱۲) با توجه به مصادیق نمایندگی قانونی به مفهوم اخص به نظر می‌رسد مراد قانونگذار نماینده قانونی به معنای اعم کلمه بوده که شامل انتقال‌گیرنده مجوز (نماینده قراردادی در معنای اخص و نماینده قانونی در معنای اعم) نیز می‌باشد.

۱۰. نماینده در بلک لودیکشنری معادل Agent و به معنای شخصی است که به موجب قرارداد یا رابطه نمایندگی اقدام می‌نماید و به دو نوع نمایندگی عام و خاص منقسم می‌گردد. نماینده عام کلیه امور را اداره مینماید و نماینده خاص تنها امر محوله را مدیریت و اجرا می‌کند.^۱

۱۱. قائم مقام در معنای انگلیسی معادل Deputy بوده که در بلک لو دیکشنری، جانشین اداری جهت انجام برخی یا تمام امور اداره معرفی شده است.^۱ معادل انگلیسی قائم مقام همچنین Vicar می باشد به معنای جانشین و کسی که وظایف دیگری را انجام می دهد.^۲ بنابراین قائم مقام در مفهوم انگلیسی خود در معنای اداری و بعنوان جایگزینی افراد در انجام تکالیف اداری به کار رفته است و با آنچه در این قانون مورد توجه قرار گرفته دقیقاً یکسان نیست.

۱۲. مطابق ماده ۵ قانون سال ۸۶ حقوق اختراع ثبت شده، منحصرأ به مخترع تعلق داشته که از سایر مواد می توان فهمید مراد قانونگذار حقوق معنوی ناشی از اختراع است، چه آنکه در ذیل بند توضیح داده شده است که بر خلاف حقوق معنوی: حقوق (مادی) قابل انتقال به غیر است و در صورت فوت مخترع به ورثه به ارث خواهد رسید (بند دال ماده ۵).

۱۳. معاهده تریپس بدون تعیین دارنده حق ثبت اختراع، در ذیل ماده ۲۸ حقوق اعطایی به مالک اختراع را بیان نموده و تصریح کرده است که این حق قابلیت انتقال به ورثه یا انتقال گیرنده قراردادی را دارد.

ماده ۶- چنانچه دو یا چند شخص در پدید آوردن اختراعی واحد مشارکت داشته و سهم آنها در این همکاری، مشخص باشد، میزان مشارکت هر یک به تفکیک در گواهینامه قید می شود و حقوق حاصل از آن، به همان نسبت به ایشان تعلق می گیرد. در صورتیکه کار هر یک از آنها جدا و متمایز نبوده یا میزان مشارکت آنها در ایجاد اختراع مشخص نباشد، نام همه آنها در گواهینامه اختراع ذکر می گردد و حقوق ناشی از گواهینامه به طور مساوی به همه آنها تعلق می گیرد.

۱. مطابق ماده مذکور اختراع و ثبت آن به صورت مستقل و مشترک قابل تحقق است. در صورتیکه مخترعی اقدام به اختراع نموده باشد، آن را منفرداً ثبت نموده و از تمامی حقوق آن به صورت انحصاری و انفرادی برخوردار می گردد اما در فرضی که گروهی از مخترعین اقدام به اختراعی واحد و مشترک می نمایند، گواهینامه ای مشترک دریافت خواهند کرد که در صورت مشخص بودن سهم مشارکت، به صورت مشخص و در صورت عدم قابلیت تعیین سهم مشارکت، به صورت مساوی در امتیازات گواهینامه مذکور سهیم خواهند شد.

1- <http://thelawdictionary.org/deputy>

2- <http://thelawdictionary.org/vicar>

۲. در حالتی که سفارش اختراع توسط چندین نفر صورت گیرد، سهم صاحبین حقوق مادی اختراع (که همان سفارش دهندگان اختراع می باشند) نیز باید به طور دقیق در گواهینامه اختراع مشخص باشد، در غیر اینصورت حقوق مادی ناشی از گواهینامه به طور مساوی به همه آنها تعلق می گیرد.

ماده ۷- هریک از مالکان مشترک اختراعی واحد، بدون نیاز به کسب رضایت مالکان دیگر می تواند سهم خود را انتقال داده یا به عنوان وثیقه یا هر نوع تضمین دیگر قرار دهد.

تبصره ۱- در صورتی که یکی از شرکا بخواهد سهم خود از اختراع ثبت شده را به دیگری منتقل کند، باید پیشنهاد فروش خود را به شرکاء دیگر اعلام نماید؛ در صورت وجود پیشنهاد خرید، با مبلغ برابر بین خریدار و یکی از شرکاء اولویت خرید تا مدت پانزده روز با آن شریک است و در صورتی که قیمت پیشنهادی خریدار، بالاتر از قیمت پیشنهادی شرکاء باشد، اولویت خرید با میزان قیمت پیشنهادی خریدار تا مدت پنج روز با شرکای دیگر است.

تبصره ۲- هریک از مالکان مشترک به تنهایی، یا همه آنها به اتفاق می توانند در مورد نقض حقوق موضوع این قانون، به مرجع صالح قضائی مراجعه کنند.

تبصره ۳- در صورت مخالفت برخی از شرکاء با بهره برداری از اختراع، شریک یا شرکای دیگر می توانند الزام شرکاء ممتنع را از مرجع صالح قضائی تقاضا نمایند و با پرداخت مابه ازای عادلانه سهم آنها از منافع ناشی از بهره برداری، از اختراع استفاده نمایند.

۱. در حالیکه قانون ۱۳۸۶ تنها در ذیل یک بند موجب به قابلیت ثبت مشترک اختراع اشاره نموده بود (بند ب ماده ۵)، قانون جدید ضمن تخصیص یک ماده و سه تبصره به تفصیل بدین مهم پرداخته است. در قانون سابق نحوه تقسیم و انتفاع مخترعین مشترک اثر واحد تعیین نشده بود که قانون حاضر این نقیصه را مرتفع نموده است.

۲. قابلیت انتقال قراردادی حق اختراع به غیر، در این ماده، موید عقیده نمایندگی قانونی در مفهوم اعم در ماده قبل می باشد.

۳. با وجود به رسمیت شناختن حق انتقال جداگانه برای هر شریک، در خصوص نقل و انتقال و صدور چند گواهینامه و یا گواهینامه برای مالکین متعدد و یا ثبت انتقال در مرجع ثبت بر اساس

آئین نامه این قانون عمل خواهد شد. در خصوص مشکلات عملی ناشی از شراکت در اختراع مانند لزوم صدور چندین گواهینامه اختراع و یا گواهینامه اختراع جدید در موقع انتقال جزیی از جانب یک شریک، تعیین تکلیف نشده است.

۴. در مورد تبصره ۲ ماده مذکور، در صورت عدم اخذ نمایندگی از جانب سایر شرکا، طبیعتاً هر کس به تناسب و میزان سهمی که از اختراع دارد، حق دادخواهی خواهد داشت.

۵. بند ۲ ماده ۲۸ تریپس بر قابلیت انتقال قراردادی مجوز به ثالث، تصریح نموده است. این قابلیت انتقال در ماده مذکور مطلق بوده و به نظر می رسد دارنده حق اختراع مستقل یا مشترک چنین حقی را خواهد داشت.

۶. مراد قانون گذار از عبارت "مخالفت برخی از شرکاء با بهره برداری از اختراع" در تبصره ۳ ماده مذکور، شیوه و چگونگی بهره برداری از اختراع، شرایط، میزان و نحوه بهره برداری از آن و منافع مادی ناشی از بهره برداری از اختراع می باشد که ممکن است مورد اختلاف قرار گیرد و در صورت حدوث اختلاف، دادگاه صالح مرجع حل اختلاف خواهد بود و سهم عادلانه هر یک از شرکاء به میزانی که در گواهی نامه ثبت اختراع مشخص شده است به آنها پرداخت خواهد شد. لازم به ذکر است که در خصوص اصل بهره برداری تردیدی وجود ندارد و اگر بهره برداری صورت نگیرد، مشمول مجوز بهره برداری اجباری و یا ابطال حق اختراع قرار خواهد گرفت که به شرح مواد آتی به آن پرداخته خواهد شد.

۷. در شرایطی که مالک اختراع و مخترع هر دو، یک شخص باشند؛ حق تسلیم اظهارنامه اختراع، حق استرداد اظهارنامه و همچنین حق بهره برداری از اختراع متعلق به همان شخص خواهد بود؛ لکن در صورتیکه مالک اختراع و مخترع دو شخص مختلف باشند، حق تسلیم اظهارنامه اختراع، حق استرداد اظهارنامه و حق بهره برداری از اختراع در اختیار مالک اختراع خواهد بود و بهره مندی از این حقوق منوط به کسب رضایت و جلب نظر موافق فرد یا افراد مخترع نخواهد بود.

۸. در خصوص امکان وثیقه گذاری و یا ضمانت سپاری در ماده ضرورتی برای اخذ رضایت سایر شرکاء در نظر گرفته نشده است و این امر می تواند توثیق و تضمین را نزد مراجع ذی صلاح به دلیل چالش های منصوره برای اموال مشاع با مشکلات عدیده ای مواجهه دید.

۹. امکان توثیق و ضمانت سپاری دارایی های نامشهود همچون حق اختراع برای اولین بار با چنین صراحتی در قانون خاص ذکر گردیده و این امر خود می تواند در روند تجاری سازی و بهره برداری از حق اختراع گامی رو به جلو باشد لکن عدم پیشبینی سازوکارهای ارزشگذاری به عنوان الزامی برای توثیق و تضمین و یا نادیده گرفتن اخذ رضایت از دیگر شرکاء می تواند چالش های فراوانی برای

دارندگان حق اختراع و سایر ذینفعان فراهم نماید. به عنوان مثال تامین کنندگان اعتبار و یا بانک‌ها نسبت به پرداخت وام و اعتبار ر به دارندگان مال مشاع آن هم از نوع دارایی‌های فکری که امکان ابطال و بی اعتبار شدن این نوع خاص از دارایی‌ها در قیاس با دارایی‌های مشهود و سنتی بسیار فراوان است و ریسک اعتباری را برای وثیقه پذیر بسیار بالا خواهد برد، تمایل کمتری دارند.

ماده ۸- هر گاه دو یا چند شخص، مستقل از یکدیگر اختراع واحدی پدید آورده باشند، شخصی که اظهارنامه خود را زودتر تسلیم کرده باشد، حق ثبت اختراع را دارد. همچنین اگر دو یا چند شخص، مدعی حق تقدم موضوع ماده (۱۰) این قانون باشند، هر کدام که بتواند ثابت کند اظهارنامه اش را مطابق مقررات مربوط زودتر از دیگران تسلیم کرده است مشروط بر اینکه آن اظهارنامه، استرداد یا رد نشده باشد، حق ثبت اختراع را دارد.

۱. در حالیکه ماده ۵ به ثبت اختراع در فرض استقلال مخترع توجه داشته و ماده ۶ به ثبت اختراع از جانب مخترعین مشترک پرداخته است، ماده حاضر به فرض دیگری توجه کرده که مخترعین مستقل، قصد ثبت اختراع واحدی را دارند. در دو ماده قبل اختلافی بروز نخواهد کرد و درخواست کننده اختراع، به صرف ارائه مدارک مربوط به اختراع، قادر به دریافت امتیازات مربوطه می باشد اما در فرض حاضر میان درخواست کنندگان متعدد ثبت اختراع واحد، اختلاف بروز می نماید. زیرا مرجع ثبت مالکیت صنعتی نمی تواند برای اختراع واحد، گواهینامه‌های متعدد صادر نماید و در صورت بروز چنین امری همپوشانی در حق اختراع بروز نموده و دادگاه بر اساس صلاحیت اعطایی بر اساس این قانون می بایست با اقامه دعوا توسط مالک یا ذینفع اقدام به صدور رای نماید و مرجع ثبت نیز مکلف به تبعیت و اصلاح گواهینامه بر اساس رای دادگاه نماید.

۲. در این ماده قانونگذار، به قاعده "ثبت نخستین" پرداخته است؛ از آنجا که ثبت اختراعات به پیشبرد علم و اقتصاد کمک شایانی می کند لذا امتیازات ثبت سریع یک اختراع و در پی آن حقوقی که به وجود خواهند آمد از آن نخستین شخصی خواهد بود که زودتر اقدام نماید.

۳. مطابق ماده حاضر، درخواست کنندگان گواهینامه، علاوه بر ارائه سایر مدارک، باید اثبات کنند که اظهارنامه خود را زودتر از دیگران ارائه نموده است؛ البته اظهارنامه مذکور نباید رد یا مسترد شده باشد.

۴. این مهم در قانون سال ۱۳۸۶ در ذیل بند سوم ماده ۶ مورد توجه قرار گرفته و قانونگذار مقرر کرده بود: «هرگاه دو یا چند نفر، مستقل از دیگری اختراع واحدی کرده باشند شخصی که اظهارنامه اختراع خود را زودتر تسلیم کرده و یا در صورت ادعای حق تقدم هر کدام بتواند اثبات کند که در

تاریخ مقدم اظهارنامه خود را به صورت معتبر تسلیم کرده‌اند، مشروط بر اینکه اظهارنامه مذکور مسترد یا رد نگردیده یا مسکوت گذاشته نشده باشد، حق ثبت اختراع را خواهند داشت». ماده مذکور ضمن تفکیک میان دو مرحله ارائه اظهارنامه و ادعای حق تقدم، در هر دو حال ارائه‌کننده مقدم اظهارنامه را محق معرفی کرده بود. همچنین بند مذکور فرضی را که اظهارنامه از ناحیه شخصی زودتر ارائه شده اما مسکوت مانده را فاقد حق تقدم دانسته بود که با منطق حقوقی مغایرت داشته و از این جهت در قانون جدید حذف شده است. لذا اگر شخصی اظهارنامه ثبت اختراعی را به مرجع صالح تقدیم نماید، بی‌آنکه سند مذکور رد یا مسترد گردد، در آن مرجع مسکوت بماند، حق تقدم ایجاد شده منتفی نخواهد شد.

۵. از میان دو نظام موجود در زمینه ثبت اختراع، یعنی First to File و First to Invent، قانون حاضر نظام نخست را پذیرفته است؛ بدین معنا که از منظر قانونی کسی اظهارنامه اختراع را زودتر از سایرین به مرجع ثبت تقدیم کرده است، مخترع یا صاحب اختراع شناخته می‌شود، ولو فرد دیگری قبل از او اقدام به ساخت همان اختراع نموده باشد.

۶. قانون‌گذار برای اجتناب از مشکلات عملی اصالت دادن به عالم ثبوت، مانند اکثر حوزه‌های حقوقی، با گذر از واقعیت امر، اصالت را به عالم اثبات داده است که در هر دو بخش از ماده حاضر، اثبات تقدیم مقدم اظهارنامه، وسیله اثبات ذیحق بودن متقاضی قلمداد شده است.

۷. تاکید این ماده بر اعطای مالکیت به اظهار نامه اختراع نخستین (زودتر ثبت شده) باعث می‌شود که برخی از متقاضیان ثبت اختراع برای جلوگیری از ثبت اختراع توسط رقبا، اقدام به ثبت نخستین نمایند در صورتی که هنوز اختراع در بخش‌هایی از جمله ادعای نامه دارای اشکالات و ابهاماتی است. در این فرض متقاضی می‌تواند برای اصلاح اختراع خود متعاقباً و در طول فرآیند اختراع اقدام نماید. لکن آنچه که در فرآیند اصلاح دارای اهمیت است این است که اصلاح در اختراع و اجزاء آن باید به گونه‌ای باشد که حدود اظهار نامه ثبت شده و توصیف اختراع فراتر نرود. در این باره در مواد آتی مبسوط شرح داده شده است لکن احراز این امر چالش‌های فراوانی به همراه دارد. به هر ترتیب این اصل (تعجیل در ثبت و یا ثبت نخستین) چالش‌هایی را در نظام ثبت اختراع ایجاد نموده است که می‌بایست در فرآیند داوری اختراعات مرجع ثبت به پیچیدگی‌های اینچنینی توجه ویژه شود.

دادبانان: پیوند آموزش و اشتغال

دادبانان در سال ۱۳۸۸، با مدیریت دکتر فرهاد بیات (مدرس و مولف کتب حقوقی)، به عنوان یکی از مؤسسات پیشرو در جذب و به کارگیری نخبگان و متخصصان در رشته حقوق با هدف ارائه خدمات حقوقی، تشکیل و راه اندازی گردید.

علاوه بر ارائه خدمات آموزشی کاربردی و مهارت محور به عنوان خدمت اصلی موسسه، انتشار کتب حقوقی کاربردی، ارائه خدمات مشاوره، وکالت، داوری و عارضه یابی شرکت ها از دیگر خدمات دادبانان است. در راستای شعار دادبانان یعنی "پیوند آموزش و اشتغال"، صفحه ای تحت عنوان "فرصت های شغلی" در تارنمای دادبانان (dadbanan.com) راه اندازی شده و هر هفته حدود دویست فرصت شغلی به دانشجویان دادبانان معرفی می شود. همچنین دادبانان با برگزاری آزمون مشاور حقوقی برتر در هر سال، نفرات برتر را به شرکت های متقاضی معرفی و توصیه می نماید. دادبانان با تمرکز بر روی آموزش و انتشار کتب کاربردی در حوزه های مالی، اقتصادی و به ویژه حقوق کسب و کار (از جمله انتشار کتاب آنچه مشاور حقوقی از حقوق کسب و کار باید بداند) در تلاش است تا از یک سو به ارتقای جایگاه شغلی فارغ التحصیلان رشته حقوق کمک نماید و از سوی دیگر با پیاده سازی طرح عارضه یابی (مبتنی بر تجربه عملی شبکه متخصصان، مدرسان و مولفان دادبانان) به کاهش چالش های حقوقی بنگاه ها و شرکت های تجاری کمک نماید.

دادبانان به عنوان مرکز آموزش های حقوقی کاربردی، توجه ویژه ای به شناسایی نیازهای واقعی جامعه، آموزش های تخصصی و کاربردی متناسب با آن و جلب رضایت شما مخاطبان عزیز دارد.

دوره‌ها و فایل‌های مکمل مرتبط با کتاب شرح جامع قانون حمایت از مالکیت صنعتی

برای دسترسی به فایل‌ها و دوره‌های آموزشی تکمیلی کتاب شرح جامع قانون حمایت از مالکیت صنعتی
کیو آر کدهای زیر را اسکن کنید یا وارد سایت دادبانان به نشانی زیر شوید:

Dadbanan.com

۱. دوره آموزشی تعیین نام شرکت‌های تجاری (دکتر بهرام حسن زاده)

۲. وینار تعارض علامت تجاری با نام دامنه اینترنتی (دکتر فرهاد بیات)

۳. دعوای ابطال علامت تجاری (دکتر لیدا اسدی)

۴. آشنایی کسب و کارهای اینترنتی با داوری جمعی بر خط (CODR)
(دکتر فرهاد بیات)

دوره‌های کاربردی آموزشگاه دادبانان دانا

۱	اصول قرارداد نویسی	۲۲	آموزش تنظیم قرارداد حق الوکاله و کار با سامانه خود کاربری وکلا
۲	حقوق شرکت‌های تجاری	۲۳	کارگاه جامع پرورش مشاور حقوقی
۳	حقوق مالیاتی	۲۴	کارگاه وکیل حرفه‌ای در دعاوی ملکی
۴	حقوق اسناد تجاری (چک)	۲۵	کارگاه وکیل حرفه‌ای (مهارت‌های بنیادین وکالت)
۵	حقوق کار	۲۶	کارگاه مشاور حقوقی تخصصی استارت‌آپ‌ها
۶	حقوق بیمه تأمین اجتماعی	۲۷	کارگاه مشاور حقوقی تخصصی بین‌المللی
۷	حقوق مالکیت فکری و تجارت الکترونیکی	۲۸	الزامات حقوقی راه اندازی استارت‌آپ‌ها
۸	دادرسی مالیاتی، بیمه و کار	۲۹	ابعاد حقوقی قراردادهای سرمایه‌گذاری استارت‌آپ‌ها
۹	دادخواست نویسی	۳۰	رویه قضایی در دعاوی استارت‌آپ‌ها
۱۰	لایحه نویسی و فن دفاع	۳۱	بایسته‌های یک مشاور بین‌المللی و زبان تخصصی
۱۱	داوری	۳۲	اصول مذاکره، مکاتبه و مدیریت پرونده
۱۲	دیوان عدالت اداری	۳۳	حقوق قراردادهای حل و فصل اختلافات
۱۳	پرونده خوانی	۳۴	حقوق بازرگانی
۱۴	حقوق اراضی و اصلاحات ارضی	۳۵	قراردادهای اجاره املاک تجاری
۱۵	دعاوی قراردادهای مشارکت در ساخت	۳۶	قراردادهای پیمانکاری
۱۶	مقررات شهرداری	۳۷	قراردادهای بین‌المللی
۱۷	دعاوی پرکاربرد ملکی	۳۸	دعاوی پرکاربرد قراردادی در رویه قضایی
۱۸	تغییر کاربری اراضی	۳۹	حقوق بانکی و بخشنامه‌های پرکاربرد
۱۹	حقوق ثبت املاک کاربردی	۴۰	حقوق گمرکی
۲۰	اجرای احکام و اسناد	۴۱	حقوق بازار سرمایه
۲۱	تعزیرات	۴۲	حقوق ارزی

اطلاعات تماس موسسه حقوقی دادبانان

وبسایت: www.dadbanan.com	دپارتمان آموزش و ثبت نام: ۲۵ ۲۵ ۴۵۰ ۰۹۱۰
تلگرام: dadbanandanlawfirm	دپارتمان مشاوره حقوقی: ۳۷ ۸۰۱ ۲۲۵ -۰۲۱
اینستاگرام: @dadbanan / @dadbananpub	دپارتمان انتشارات: ۷۸۹ ۵۰ ۵۰ ۰۹۹۱

حقوق قراردادها

آنچه مشاور حقوقی باید بداند

شرح جامع قانون مدنی

درسنامه جامع حقوق تجارت

مالیات بر اموال و مستغلات

با رویکردی نظری و عملی

تکالیف مالیاتی

وکلا دادگستری

بایسته های حقوق ثبت اموال

در نظام حقوقی ایران

چک

نکات کاربردی از صدور تا پرداخت

قراردادهای پیمانکاری

در پرتو مقررات کاربردی سازمان تأمین اجتماعی

بازرسی از دفاتر قانونی

در پرتو مقررات کاربردی سازمان تأمین اجتماعی

قراردادهای استارتاپی

با تأکید بر قراردادهای مالکیت فکری

شرح جامع قوانین و مقررات

شرکت های تعاونی

تخلفات و جرایم شغلی مالیاتی

مختصر جرم شناسی

گزیده متون حقوقی

ثبت شرکت ها در رویه عملی